

מ
ל
ט
ל
ב
!
כ
פ
ר
ה
נ
ש
ו
א

דברי הכפר

שדות שבעמק / מילים: לוי בן אמיתי. ביצוע: נחמה הנדל.

שדות שבעמק קידמוני הלילה
ברייח הזבל ניחוח חצירה.
הלילה לעמק אני אַצְמֵרָה,
כי אושר בְּ אֲנִי וחסד השירה.

רצה גורלי כי אשובה אליך
מעֶצֶב המוות, מעֶרֶשׁ השכול.
מכל חסדים לי אשְׁחֵת י ביגע,
לגמוע מימירך פיתך לאכול.

אספני אליך, אסוף כשיבולת,
שיבולת לגורן בחג הקציר!
הלילה לעמק אני אזמרה,
כי אושר באני וחסד השירה.

גיליון מס. 2160 * יא תמוז תשס"ח * 3 ביולי 2009

כפר הנשיא * עלון פנימי
sachlav@kfar-hanassi.org.il

ימי הולדת

מרי אוריון אסנת אגמון אלון פרימוסט אולגה אליאב דנה בן-חיים (נכדה) כליל נוי	9/7	ג'קי עמר אפרת אדן אורן ושקד קולמן (נכדים רחמני) תום מעין (נכד) יהלי סינה (נכד)	5/7
יהודה עדר שקד פרנק	10/7	עופרי וגנר מיקה הרמץ גה זולטי	6/7
ג'יסון פרלסון אשר איילון תומר לוין (נכדה)	11/7	אבנר וולר (נכד ר.כהן) עדי לוין (נכדה) ירדן פרנק דפנה שיינגזיכט	7/7
		יותם עמית מיקה וולר (נכדה ר.כהן) אורי יהודה איתם (נכד ארנברג) אלון עדר (נכד) דניאל כהן (נכד ר.כהן)	8/7

מזל - טוב

ימי נישואין

יערה וסיוון כהן	6/7
ריקי וירון סינה כריס ושמאל אפשטיין ענבל ובוועז אנג'לקוביץ מרי ועמית שובל	7/7
תרצה ואופיר שובל קרן ואנדרו סימונס	8/7
יהודית וקני ויטהם דורית ומיכי חייט מיכל ויעקב דדוש - 25	10/7

מ ה נ ש נ ע

- החופש הגדול הגיע גם לבתי הספר היסודיים, שמחה גדולה לתלמידים, מנוחה למורים (מגיעה להם בהחלט) וחודשיים עבודה קשה למדריכים.
- מסיבה מיוחדת התקיימה ביום ב' לתלמידי כתות ו' אשר מסיימים את פרק בית-הספר היסודי שלהם. בשעה טובה לכם: **גפן קולינס, טל שפרונג, תום קורן, שון כרמי, שחר וולפין, נוגה זולטי, סיון שיינדיכט ועדי בוסקילה.**
- החופש הגדול בחינוך הבלתי פורמלי נחשב באופן הפורמלי ביותר אצל רשויות המדינה כ"קייטנה". ועל מנת לקיים קייטנה צריך לקבל את אישור המדינה, שאכן אנחנו עומדים בתקן. השנה החליטה המדינה שגם החופש הגדול בגן רימון הוא קייטנה, ולכן צריך היה לקבל אישורים מתאימים. האישורים הגיעו והקייטנות יוצאות לדרך.
- בהעדר רכזת חינוך, חולקו תפקידיה בין כמה אנשים. **דינה ברור** קבלה על עצמה להיות מנהלת הקייטנה, והיא אכן מתרוצצת, מתכננת, מתאמת, ובקיצור מנהלת לילדינו את פעילויות החופש הגדול. כל הכבוד לך דינה, שבנוסף לקייטנה, ממשיכה לתכנן ולבצע טיולים לותיקים.
- מזל טוב למשפחת **זולטי** שחגגה בשבת בת-מצווה ל**נוגה**. מי יתן שתהיינה לכם רק שמחות.
- יומיים לפני כן חגגנו את בת המצווה של נכדתנו **שחר וולפין**. החגיגה התקיימה באיזור משק הילדים לשעבר, הפאב של היום. ה.d.J. היה **אילן מדינה**, הילדים המוזמנים רקדו, המבוגרים ישבו ונהנו מהאוויר הנעים בערב שרבי, ובקיצור, תודה ל**דודיק פוקס** שמקיים עבורנו את האתר הנחמד הזה, ושתמורת תשלום צנוע אפשר לשכור אותו לאירועים משמחים.
- ימי ששי ב"מפגש" מציעים מפגשים מעניינים מאד: לפני שבועיים הביאה **רחל גינת** עצות מועילות לשמירה על הארנק שלנו, והשבוע התארחו ב"מפגש" ילדי גן-רימון. הילדים שרו שירי העליה השנייה לכבוד החלוצים שהקימו את הקיבוץ. החלוצים מצידם הציגו את עצמם בפני הילדים, וכך ניתן היה ללמוד מי הייתה גננת בגן רימון לפני כמה עשרות שנים, מי הייתה המטפלת של האבא של אחד הילדים ועוד מידע אשר יכול לעזור לגשר על פני מרחק של קרוב לשבעים-שמונים שנה. כל הכבוד ל**מיכל דדוש** הגננת האגדית של גן רימון. אני מאחלת לך חופשה נעימה, וחזרה בכוחות מחודשים אל הגן, ששוב תהיה לי בו נכדה. (ווידוי אישי: אני חסידה גדולה של מערכת החינוך בכפר-הנשיא, אני חושבת שיש לנו מטפלות וגננות מעולות ממש, ובנוסף לך, אל מיכל יש לי הערצה ענקית!).
- בין הסבים והסבתות שרוו נחת מילדי גן רימון היו גם **לני ושושנה יודאייקין**, הסבא והסבתא של **נויה**. כששאלו את נויה מדוע ההורים שלה, **ביני ומיכל**, לא באו היא ענתה שהם לא ותיקים ולא חלוצים...

- לפני שנים בקרתי בבית כנסת בבוסטון. בסוף התפילה הודיע הרב שלרגל הקיץ השבת תתקיים רק פעם בשבועיים. הוא מייד תיקן את עצמו ואמר, שאמנם השבת קיימת כל שבוע, אבל תפילות תתקיימנה רק פעם בשבועיים. גם אצלנו, השבת מגיעה כל שבוע, אבל פעם בשבועיים אנחנו מתכנסים ליד בריכת השחייה (בית כנסת קייצי מעולה) לקבלת שבת וארוחת ליל שבת. בשבוע שעבר כבר הוכפל מספר המשתתפים. **דודו פלמה** שהוביל את הטכס, הביא אליו ניחוח של חלוצי עמק הירדן, וכולנו, בליווי הגיטרה של **גיורא גודמן**, השתפכנו בשירת: ירדה השבת על בקעת גינוסר, שמזמן מזמן לא שרנו כאן. כל הכבוד ל**נירה קורן** על היזמה להכניס להווי הבריכה את טעמה של השבת, ומסתבר שאפשר ליהנות מהצוותא גם אם כל אחד מביא את האוכל שלו מהבית. בעניין האוכל אני רוצה לציין את החלה המתוקה שהכינה **ארי שטיינר**, הקולגה שלי, וחילקה לכל המשתתפים.
- ועוד קולגה שלי, **שר קסדן** (לבית **ג'קסון**) מבקשת להודיע שמכתבי תנחומים על מותו של מייקל ג'קסון יתקבלו בשמחה, שר יקירתי, האם את בטוחה שאת רוצה להיות חלק מהצוואה של מי שיש לו יותר חובות מנכסים?
- שמחה רבה במעונה של משפחת **מרקוסון**. מדרום אפריקה הגיעה כבר **מיקה** (הבת של **פלוא**), מנורבגיה מגיע השבוע **ששון** עם שלושת ילדיו: **אנה**, **יואל** ו**דני**. וכדי להגדיל את השמחה יגיעו גם מהמרכז והדרום **שרה'לה ואסנת** עם ילדיהן. על זה נאמר: שמחה וששון.
- ואם אנו בענייני **שמחה**, אז אצלה, אצל **שמחה ארנולד**, זורח אור גדול, עם בואן לארץ של **אורלי** ובנותיה. ברוכים הבאים לכל בנינו וילדיהם המגיעים לביקורי מולדת.
- בכל פעם שאני אוספת חדשות בקיבוץ, אני פונה למשרדו של **אלק קולינס**, והרי החדשות:
- המועצה האיזורית עומדת להשקיע כספים בשדרוג מבני ציבור בקיבוצים. לקראת הפעולה המבורכת הזאת התבצע אצלנו סקר של מבני ציבור, ויש כמה פרויקטים בתכנון: השלמת מועדון החברים, ע"י הקמת פרגולה מעל המרפסת. שיפוץ מועדון הנעורים, במסגרת שדרוג מתקני ספורט יטופלו מגרשי הטניס, וכנראה שגם בריכת השחייה תזכה למתיחת פנים.
- מהנדס כבישים שבדק את הכבישים הפנימיים שלנו הגיש את המלצותיו. וועדת התכנון מקבלת את המלצתו, ובקרוב יהפכו כמה כבישים פנימיים לחד-סטריים, וייתכן שיהיו גם עוד מספר שערים חשמליים.
- אגב, וועדת התכנון, היא אחת מהוועדות שלנו המשלבת בתוכה חברים ותושבים. בוועדה הזאת חברים: **ברוך**, **רותי עמית**, **פאול בילגורי**, **טוני ינטיס**, **ארז מירב**, **חגית בורשטיין** ו**רג'אן**. את הוועדה מרכז **אלק**.
- לקראת שיוך דירות: התחילה החתמת חברים על תכנית הפרצלציה (חלוקת המגרשים). כל שבוע נפגשים אלק ורותי עמית עם מספר חברים. עד כה חתמו כבר כעשרים חברים.

- בשבוע הבא: **6.7 בערב** יתקיים מפגש חברים עם השמאי שערך את השמאות של הבתים שלנו, הוא ירצה על עקרונות השמאות לשיוך. הציבור מוזמן.
- מי ששם לב, היה קו חשמל לא תקני באזור הגישה למגרש הכדורסל. הקו הזה הוחלף בקו תקני שהוכנס לקרקע, וזאת על פי תכנית הפרצלציה לשיוך דירות. אגב, מוסר לי אלק, כל התיקונים של התשתיות מתבצעים עתה על פי תכנית החלוקה למגרשים.

והנה חלף לו עוד שבוע, שפעת החזירים כבר לא מאיימת עלינו, ונשאר לאחל לכולם שבת שלום ושנעבור את ימי החום בשלום.
 סבתא של גפן, שחר, מורן, שקד, אמה, אלון וגל.

השבוע זכו בטי ויצחק עדר למחווה יפה מילדיהם.
 "סיפור מהחיים"
 ספר עם סיפור חייהם של השניים, כתבו להם הילדים שלהם
 והגישו להם בהרכב משפחתי מלא ב"המפגש".
 מאחלים לכם, כל לחי! עד 120 בבריאות טובה ואהבה.

נזכור

שלום נמלי	2.7.66	בתמוז תשכ"ו	יד
מיכאל כהן	19.7.00	בתמוז תש"ס	טז
בוב הרט	14.7.06	בתמוז תשס"ו	יח

ש ר ש ל ו ם

אני רוצה להצטרף לדברי ההערכה שלך לדודיק על לקיחת האחריות על הפאב. הפאב שייך לכפר הנשיא ומהווה מקום מפגש גם לצעירים וגם למבוגרים יותר, בערבי ה"קופי פאב" ואירועים חברתיים. הפאב משרת את הקהילה גם בחגים, וחברי ההנהלה אינם בשום אופן נגד הפאב או נגד דודיק. יחד עם זאת הנושא דורש ריענון נהלים והוא יידון בקרוב בהנהלת הקיבוץ, על מנת לעזור לדודיק לנהל אותו ולשכנים לחיות בשלווה.

עם זאת אני מתנגדת נמרצות לדברים שלך ואני מצטטת: "אין בינינו הרבה אנשים שמוכנים להירתם ולעשות למען אחרים... דודיק פוקס... הוא בין המעטים שעוד נלחמים למען החברה שלנו". לידיעתך, שר, יש אצלנו עשרות חברים בכל הגילאים וכן תושבים, שמוכנים לעשות ולתרום לחברה ללא תמורה במגוון פעילויות: בהסעות, בטיפול ובליוי חולים, בחגים ובתרבות בכלל, בתיקונים, בארגון טיולים, במפגש, בבית יונתן, בהעברת חוגים, ביד השנייה, בנעורים, בהדפסות, במחסן הבגדים, בטיפוח עצים, בבית בלונד, בדברי הכפר ועוד. בלי כל האנשים הטובים האלה, שנרתמים ושמחים לתרום לחברה שלנו, היינו נראים אחרת לגמרי.

שבת שלום ותמשיכי לכתוב פירורים

נורית

לקט, או "פרורים" כפי שנקרא
בפילידים.

"דברי הכפר" הדיגיטאלי, מה?
איך? היכן?

גליונות דברי הכפר הדיגיטאלי מופעים באינטרנט והיו מרוכזים במקום אחד החל מחודש מאי ניתן לראות/לקרוא אותם בשני מקומות שונים, וכל זאת למה?
החל ממאי 2009 ניתן למצוא את גליונות דברי באתר הראשי של כפר הנשיא וגם בפורום שהקמתי. באתר הקיבוץ המנוהל ע"י ירון זאבי, מופיע גיליון דברי **בעברית בלבד** כפי שנערך ונשלח ע"י שושנה העורכת.
בפורום הוא מופיע כפי שהוא נשלח לרחבי העולם: **עברית ואנגלית** (דף ההורים שרותי עמית מדפיסה מדי שבוע) וכן **"עמוד אמצעי" עם תמונות** כאלה ואחרות המתאימות לאותו שבוע.
שאלות לגבי האתר – לירון זאבי.
לנכנסים דרך הפורום – הכי קל להגיע דרך דף "קצורי הדרך" המופיע בראש הרשימה.

סופו של עידן

לא! לא מדובר בעידן שובל, אל דאגה.
 ביום ג' 23 ליוני 2009 נפל דבר. התנתקנו לחלוטין מהמחשב המרכזי ועברנו לעבוד על מחשב המועצה האזורית – ענא-גל.
 מדובר במחשב המרכזי שעליו עבד כל המגזר העסקי שלנו: הנהלת חשבונות, תמחיר, גזברות, תקציב כולל (בזמנו), ביטוח וכו.
 מחשב ה-IBM הוכנס ב 1979 ע"י שולמית פרנק והופעל במשך זמן רב ע"י צוות שכלל את שולמית, קרול-ל ואותי. המחשב שנקרא אז System-32 עבר שינויים ושדרוגים במשך השנים והגיע למה שנקרא היום AS400.
 המחשב ישב במבני "הבוניס" אשר כידוע, היום כמעט שאינו שייך לנו יותר.
 על החסרונות במעבר לא אדבר – זה חלב שנשפך וגם לא היו הרבה חסרונות כאלה.

היתרונות ברורים. מחשב גדול עם תמיכה של הרבה אנשי מקצוע המשרתים גופים רבים בצפון. ידע מצטבר ששווה זהב. תמיכה מרחוק בשעת הצורך.
 הדבר התאפשר בעיקר עקב שכלול התקשורת העולמית שהגיעה לרמה כזאת כפי שרובנו מודעים לכך דרך המחשב הביתי, שמאפשרת היום לסגור מרחקים פיזיים כאלו אינם קיימים כלל.

הדבר נבדק בעבר אבל התקשורת דאז, ובעיקר המהירות, לא ספקו את הסחורה.

אז זהו, אני אישית עוזב משהו שעסקתי בו כמעט 30 שנה ומביט לאחור, לא בגעגועים כל כך, כמו שבחמדת הנוסטלגיה ו-"עוד משהו שאפשר לתעד ולעשות עליו "V".

לשולמית וקרול יש ודאי סיפורי ניסים ונפלאות סביב המכשיר הזה

מבט אחר

בגיליון דברי הכפר האחרון (2159) "פרורי קיץ" נכתב בין השאר: (ההדגשים שלי) **"אין בינינו הרבה אנשים שמוכנים להירתם ולעשות למען אחרים"** "דודיק פוקס – שכני – שיזכה לחיים ארוכים, הוא בן המעטים שעוד נלחמים למען החברה שלנו".
 ואני טוען שזו פגיעה ברבים וטובים שבינינו, חברים, בנים, ותושבים שעושים גם עושים למען החברה.

רבים עושים זאת בחשאי ללא פרסום וללא דווח וללא צורך בפרסום מעשיהם ולכן גם פעמים רבות לא שומעים על כך. מדובר בעזרה למעוטי יכולת, בעבודות התנדבות כאלה ואחרות, בהסעות לבית חולים לנזקקים, בהסעות לקניות, בארגון טיולים ומפגשים, בהפעלת מקומות מפגש כאלה ואחרים בהשקעת שעות מעבר ליום העבודה הרשמי, בהשקעת שעות וימים על אירועי תרבות וחגים, בעזרה בקיץ להפעלת הילדים והנוער, והנוער עצמו שמדי פעם מקים פרויקטים לתפארת, ו.....ו.....ו. ואם אמשיך אוכל למלא גיליון "דברי" שלם

ושתביני שר. המאבק של דודיק הוא צודק בעיני אבל המאבק הזה עומד בזכות עצמו ואינו נזקק לקביים של "לכלוך על אחרים". החיים שלנו הם צבעוניים מאד ומי שרואה בעיקר שחור בכל מקום מפסיד בגדול.

ובהזדמנות חגיגית זו מן הראוי שאודה לך על תרומתך את, ל"דברי הכפר" –
חזקי!

דוד אלמן

עד שתכלה הרעה

והנה שוב קיץ. שוב האוויר השקוף והמהביל של חודש יולי-אוגוסט חוצץ בינינו לבין המאורעות הקשים כקיר רוטט של שרב, והדבר היחיד שעוד עשוי לעמוד לנו כנגד החום המעיק יהיה אולי נאומו היפהפה של אובמה בקהיר: "...אני יודע שיש רבים - מוסלמים ולא מוסלמים - התוהים אם אנחנו יכולים לבצע את ההתחלה החדשה הזו. אחרים נחושים להגביר את להבות הפילוג ולעמוד בדרכה של הקדמה. ישנם כאלה הטוענים שזה לא שווה את המאמץ - שגורלנו הוא לחיות ללא הסכמה, והציביליזציות נועדו להתנגש. רבים אחרים פשוט חשדניים בנוגע לסיכוי האמיתי שזה יתבצע. יש כל כך הרבה פחד, כל כך הרבה חוסר אמון. אבל אם נבחר להיות קשורים על-ידי העבר, לעולם לא ננוע קדימה. ואני רוצה במיוחד לומר את זה לאנשים הצעירים, בני כל הדתות ובכל המדינות - לכם, יותר מלכל אחד אחר, יש את היכולת לבנות מחדש את העולם". משובב נפש ממש. אני יודע שאפשר להיתלות בנאיביות האמריקאית, ואפשר גם להיות ציני ולכנות את אובמה "צ'מברלין" של זמננו, אבל אי אפשר לקחת ממנו את העובדה שהוא יודע להעמיד נאום. ואם בגין קרא לרפול "אורטור גדול" אז איך נקרא לאובמה?

ומעבר לכל השיאים שהשגנו במרוצת השנים, שחלפו מאז הלך מנחם בגין והתרחק מאתנו בודד ושחוח, אפשר כבר להבחין בניסיונות רפים לנורמליות אמיתית-ים וסככות צל, וחום יולי-אוגוסט, וכינרת גלים ורפסודיה, וחופש גדול וילדים בחופשה, ובריכת השחייה הומה אדם בשעות אחר הצוהריים הרכות. ובנים ובנות הנראים טוב יותר בכל שנה. והנורמליות המתעקשת לבצבץ ולהשתחרר מצווי ה-8 ועופרת יצוקה, וגלעד שליט שכלוא כבר שלוש שנים, ובמצפה הילה עוד חושקים שפתיים מאחורי גל גואה של כאב צנוע וחרישי, ודרך נחושה ועוצר מתמשך וסגר וכתר, וזעם כבוש הולך ומצטבר ומתגדש עד להתפרצות הבאה.

וממשלה, על עשרות שריה וסגני שריה, שלפחות מחצית ויותר מחברי הכנסת, המובטלים בה ממעש, יושבים בה כפתרון סהרורי לבעיית האבטלה. ובתוך כל החום המהביל ביקשנו קצת נחת ומאחר ולא אותרה אחת כזאת נאלצנו להרחיק עדות, כי הרי תמיד מה שלא נמצא קרוב נמצא רחוק, וראינו בצער מהול בתקווה את הצעירים האיראנים הירוקים שועטים ברחובות טהרן אל חופש הנמצא לא מעבר לקשת אלא אי-שם מעבר לכידוני משמרות המהפכה. כן, באיראן האדמה זזה, ותיראו מי מוחא כפיים לצעירים הנאנקים מתחת לשוט הדיכוי, מעל כל במה ומול כל מצלמת טלביזיה ביבי וליברמן דורשים בשלומם של הצעירים האיראנים, שלום שבשום פנים אין בדעתם להעניק לצעירים בשטחים הכבושים הכמהים מתחת לכיבוש ציני ורב שנים לאותו חופש ממש כמו אחיהם האיראנים.

וכאקורד סיום משיב נפש, לכבוד הקיץ שהפציע, בקבוץ כפר הנשיא החלו לנהל קבלות שבת בבריכה, דבר המעניק לי הזדמנות פז לקנח בשיר של משורר גדול ונשכח, אמיר גלבע, שהגדיר במילים קשות ובלתי ניתנות להחלפה את השבת שלו, אבל גם את זו שהייתה פעם השבת שלנו:

"ככה כמו שאני הולך אני רוצה לקבל את פני שבת המלכה. / לגופי בגדים של יום יום וגופי, אם בכלל, איננו חזק בכלל/ וגם הנפש לא. / ככה כמו שאני הולך אם אקבל את פני שבת המלכה/ והיו הבגדים לגופי של יום יום וגופי אפשר חלש יותר מרגשה/ אבל הנפש לא. /
ככה כמו שאני עודני הולך אם תקבל שבת המלכה את פני/ ילבש גופי שבת יום יום וגופי יחזק והשבת בנפשי תהי. / לכי נפשי צאי כלה יום יום לקבל את פני שבת המלכה".

איזה יופי. ועד שתכלה הרעה שיהיה רק טוב .

דודו פלמה

*** כתבה זו נתקבלה למערכת ולא נתפרסמה בעלון של לפני שבוע בשל תקלה טכנית, בהתנצלות. שושנה.

60 שניות וקצת על שפעת

החזירים

בישראל דווח עד כה על 158 מקרים מאומתים, לא היו סיבוכים קשים או מקרי תמותה.

המחלה מדבקת מאדם לאדם, למרות שמרבית המקרים הם קלים, חומרת המחלה עדיין אינה ברורה, ולא ברור אם קיימות קבוצות סיכון למהלך קליני קשה. נראה כי דווקא לאוכלוסיה המבוגרת, מעל גיל 60 יש חסינות, (לפחות חלקית) לנגיף הנוכחי.

הטיפול שניתן מטרתו הפחתת סיבוכים. מוקד הטיפול עובר למרפאות בקהילה.

בוטלה ההנחיה לאשפז כל חולה.

לשם קבלת תמונה גלובלית, מעט נתונים:

מאז 18.3.09 אומתו קרוב ל- 38,000 מקרים בעולם.

מקסיקו מובילה עם 109 מקרי תמותה ובארה"ב 45 מקרי תמותה.

המחלה התפשטה וממשיכה להתפשט ברחבי העולם ועד היום אומתו קרוב ל- 100 מדינות.

לכן, ב- 11.6.09 הכריז ארגון הבריאות העולמי על מגיפה עולמית של נגיף השפעת החדש.

החומר נלקח מתוך חוזר המנהל הכללי, מדינת ישראל, משרד הבריאות.

דודי פוקס.

מהמרפאה

אנו מבקשות מכל המטופלים שיגיעו עם הכרטיס המגנטי, זה מקל על הכניסה לתיק הרפואי.

לאור שינויים בנהלי קופ"ח (למען שיפור השירות...), אין לנו יותר אפשרות גישה לתיקים של מטופלים שאינם שייכים לדר' אלדר, ללא הכרטיס המגנטי.

אי לכך, **חובה על כל מי שרשום אצל רופא/ה אחר/ת, להגיע עם הכרטיס המגנטי לכל ביקור במרפאה** – רופא, אחות, מזכירה.

ושנהיה כולנו בריאים ושלמים – צוות המרפאה

פסטיבל קול המוסיקה בגליל העליון

הפסטיבל יתקיים בתאריכים 2-8.8.

מכירת הכרטיסים המיוחדת לתושבי מועצה אזורית הגליל העליון תחל ביום ראשון 28.6. מחירי הכרטיסים המיוחדים לתושבי מועצה אזורית גליל עליון חולקו בתאי הדואר.

לתושבי מועצה אזורית גליל עליון בלבד –

לא ייגבו דמי טיפול

(15 ש"ח) בעת הזמנת הכרטיסים ב"קסטל" עד לסוף השבוע הזה – 3.7.09 בלבד.

לאחר מועד זה ניתן יהיה להזמין כרטיסים במחירים מיוחדים לתושבי המועצה אך דמי הטיפול ייגבו.

הזדרזו להזמין

התכנית המלאה מופיעה באתר הפסטיבל:
www.kol-hamusica.org.il

לחברים ותושבים שלום!

אחת המסורות היפות בכפר הנשיא מתחוללת כל קייץ. כן, כל קייץ קמה לה קהילה חדשה בתוכנו, או יותר נכון צמוד, אבל מחוץ לגדר. הקהילה כוללת בתוכה בני משק, תושבים, בנים של בני משק שעזבו אבל ביתם וליבם פה. אל מה אנחנו מדברים? הרחבה? כמעט, הרחבה לשבוע בלבד. המסורת הנפלאה היא המחנן שמובילים אותו הנעורים שלנו, יחד עם חבריהם שחוזרים כל שנה. למי שלא יודע או ששכח, מדובר בשבוע מחנה שטח לילדי התלתונים, המועבר על ידינו- הנעורים. בשבוע זה הם בונים, שרים, יוצאים לא"ש לילה, נשבעים אמונים ונלחמים ברעים. אנחנו יוצרים, מחנכים ומעבירים את שרביט המסורתית לשנתון הבא.

אך לפני שכל זה יכול לקרות, נדרשות הכנות מקיפות של השטח, ציוד, עלילה, תפאורה, ותיאום ארגוני. הכנות אלו מתבצעות ב"שבוע הכנה" לפני שבוע המחנה, ולמעשה לאורך כל החופש. יש לציין שכל העבודה נעשת בהתנדבות

ע"י הנעורים ואנשים טובים אשר מפנים מזמנם לטובת הילדים והמסורת! נשמח אם תוכלו לעזור לנו בציוד, הובלה, תפאורה, דמויות, ובעיקר פירגון וסובלנות!

נשמח לקבל כל תרומה מכלי עבודה ועד גלידה קרה מי שרוצה להושיט יד יכול

לפנות ל: שקד פרנק - 054-244-0258

עמית חייט - 050-639-0646

יואב האריס - 052-649-7060

ותזכרו הנושא של המחנן הוא..... סוד כמוס לפרה ולסוס!

הנעורון והנעורים

הם שרים את השיר שלך

בשבת מסוים

באפריקה, כאשר אישה נכנסת להריון, היא יוצאת אל המדבר ביחד עם כמה חברות, וביחד הן מתפללות ומודטות עד שהן שומעות את השיר של הילד. האפריקנים מודעים לכך שלכל נשמה יש את הרטט שלה שמבטא את הייחודיות והיעוד שלה.

כאשר הנשים מכווננות אל השיר וקולטות אותו, הן שרות אותו בכל רם. ואז הן חוזרות אל השבת ומלמדות את כל שאר אנשי השבת לשיר אותו.

כאשר הילד נולד, הקהילה מתאספת ושרה לו את השיר הזה. מאוחר יותר, כאשר הילד מגיע לגיל חינוך, הכפר מתאסף ושר שוב את שיר הילד. כאשר הילד מגיע לטקס החניכה של ההתבגרות שלו, האנשים שוב מתכנסים ושרים אותו השיר. בזמן נישואיו, האדם שומע שוב את שירו. ולבסוף, מתאספים ליד המיטה, בדיוק כפי שעשו בזמן לידתו, והם שרים את האדם לחייו החדשים.

בשבת האפריקני יש עוד הזדמנות אחת נוספת שבה שרים את שיר הילד. אם באיזה שהוא זמן במשך החיים, האדם מבצע פשע או פעולה אנטי חברתית, הוא נקרא למרכז הכפר, ואנשי הקהילה יוצרים מעגל סביבו, ואז הם שרים לו את שירו.

השבת מכיר בכך שהעונש הוא אינו התיקון של התנהגות אנטיסוציאלית. התיקון הוא בעזרת האהבה וההזכרות בזהות, במהות הפנימית. כאשר אתה מכיר את השיר האישי שלך, אין לך שום תשוקה או צורך לעשות משהו שיפגע במישהו אחר.

חבר הוא אדם שמכיר את השיר שלך ושר לך אותו כאשר אתה שכחת. אלה שאוהבים אותך אינם הולכים שולל אחרי השגיאות שעשית, או אחרי הדימוי השלילי שיש לך על עצמך. הם זוכרים את היופי שלך כאשר אתה מרגיש מכוער; את השלמות שלך כאשר אתה שבור; את ניקיון כפיך כאשר אתה מרגיש אשם; את היעוד שלך כאשר אתה מבולבל.

גם אם לא גדלת בשבת אפריקאי ששר לך את שירך במעברים המשמעותיים של חיך, החיים תמיד מזכירים ומראים לך מתי אתה מכוון לעצמך ומתי לא. כאשר אתה מרגיש טוב, מה שאתה עושה תואם את השיר, וכאשר אתה מרגיש רע, זה אינו תואם.

במשך הזמן כולנו נכיר את השיר שלנו ונשיר אותו היטב. יתכן שתרגישו שאתם קצת מזייפים לפעמים, אך כך זה קורה לכל הזמרים הגדולים. רק המשיכו לשיר ותמצאו את דרככם הביתה.

כותב אנונימי. הביאה: שושנה ש.

הגה
המשה

הגה
המשה

הגה
המשה

הגה
המשה

מן העורכת והמערכת

אין כאן הסטוריה, אין כאן התרפקות. יש כאן אסופה של סיפורים, זיכרונות אוטנטיים, שלא נכתבו קודם בשום מקום אחר. מלווים בהומור, בקלילות, בנאמנות למקום ולזמן.

שוב הגענו לתאריך ההיסטורי, 2 ביולי. התאריך הקובע לגבי תקומת המקום הזה בו אנו חיים. אותו אנו ממשיכים לקיים ולהתקיים בו. הרהרתי ארוכות בימים הראשונים האלה של אותה קבוצה של חברה צעירים, בריאים ומשוגעים לדבר, כמו שאומרים במאמא לושן/אידיש: פריש גזינט אונד משוגע. שעשו מעשה. הגשימו רעיון. תוך כדי שהם חיים את הרגע, מבינים לא מבינים את השעה.

שנים לא פשוטות, עברו על החבורה העליזה שהתגבשה והקימה כאן בתים ומשפחות, בתנאים שבטח לא היו דומים למה שהכירו בבית ילדותם.

בחורף היו מחממים את החדר בפתיליה ובלי מים זורמים. בימי חמסין היו פורסים סדינים רטובים על החלונות. את הזבובים והיתושים היו מרססים בפליט. רק לבחורות בהריון ואחרי לידה היתה פריווילגיה - בית שימוש שניתן לשבת עליו בנחת... בגן שקד. אחרי לידה היו האימהות מביאים את הרך הנולד הישר לבית התינוקות ורצות הלך וחזור להנקות. בשבוע הראשון היתה רודה מביאה על מגש ארוחת בוקר וצהריים לבית היולדת הטריה במסגרת טיפול חולים. ובשבוע השני רק ארוחת בוקר. ואז, בחדר אוכל קיבלה האישה שאחרי לידה "הבראה" מידי בוקר - חצי אשכולית. אם חלה חבר חלילה בשפעת, מטעם סידור עבודה עובדת הטיפול בחולים היתה מביאה לו אוכל הביתה, שלוש פעמים ביום, אם זה היה רווק היתה גם מנקה לו את החדר שלו במים וליזול. בסידור עבודה כמובן רשמו רק נשים לעבודות השירותים. טיפול חולים, מטבח, טיפול בילדים, בישול, מחסן בגדים... נראה שכל האווירה היתה גם די שוביניסטית.

מתוך מאות ואלפים של סיפורים מוגשים לכם כאן טיפות של זיכרונות וסיפורים סך הכל 20 סיפורי חוויה, כתובים באהבה. תודה שלוחה על ההיענות הרבה. הסיפורים מסופרים בכנות, בחדווה, בתחושה החזקה יותר שהיתה כאן תמיד - חברותא, וכאן מונח הדגש. דור ראשון, דור שני, כולם גדלו עם המציאות הזו של התחלות, בשלו והחכימו. וקמו להם דור שלישי ורביעי והרבה נחת רוח.

שיהיה לכולנו חג שמח. שנשמח כולנו ונתגאה במוצר הזה ששמו המקורי "קייבוץ" שהוא עדיין תקף, עם זאת שפניו עברו מתיחה ומילוי, ומתאימים את עצמם להווה העכשווי. שישמחו כל המצטרפים, אוהבי המקום באשר הם כאן ושם.

חג שמח! כפר הנשיא. וקריאה נעימה.

דורית בסו, ווילי פינקוס, שולמית פרנק, דויד אלמן,
צוות נאמני דברי הכפר ב"המפגש", ושושנה שרקי (העורכת).

מזיכרון נותיו של תושב ותיק

כאשר אני מסתכל לאחור על הגעתנו למנסורה-עילית, אחר צהריים אחד בשלהי הקיץ, בראשית האלף השלישי לספירה, אני מבין עד כמה הייתה זו חלוציות לשמה. המקום נראה באותו יום שומם ועזוב. רבים מיושביו נטשו אותו, חושות רבות עמדו ריקות, האדמות היו משועבדות לאפנדים העשירים מהבנקים והמחסור החמור במים, בשל השמיים שסכרו את פיהם, גרם לייבוש ולהצהבה מוחלטת של כל מה שעוד היה פעם ירוק. אבני הבזלת הזדקרו מבין טרשי האדמה הצחיחה, כמו מטיחות בפני הבאים לתחומי הכפר את האמת הקשה שאת השממה הזאת כבר לא ניתן יהיה להפריח מחדש.

הסתובבנו בחום הלוהט בשבילים הצרים. אי אפשר היה לראות נפש חיה בחוץ. יושבי המקום, המעטים שעוד נותרו, הסתגרו מפני החום הכבד בחושות שלהם, אשר בקירותיהם המצולקים ניכרו ניסיונות שיפוץ חוזרים ונשנים. רק מפעם לפעם הציצו פנים יגעות וחרושות קמטים מבין סדקי הקירות, מסוקרנות מכך שמישהו זר מסתובב בחוץ בשעה כזאת. עם קצת מאמץ, נדמה שאפשר היה לשמוע מאחת החצרות מלמול חרישי, אולי אנחת אחר צהריים על כך שכה רבים מילידי הכפר, בני ובנות המשק, הסלעים מסלעי המקום, הרגבים מאדמת הגליל, השאור שבעיסה, עזבו זה מכבר והתפזרו בנדודיהם על פני כל קצוות הארץ ורחבי תבל.

שיקול קר והגיזני היה שולח אותנו עוד באותו היום בחזרה לתל אביב או ללונדון שמהם הגענו: לזרוע את עמלנו באיזו חממת היי-טק מבטיחה או קרן הון סיכון יציבה. אבל משהו חזק וקדום אחז אותנו בעוצמה דווקא למראה העזובה שמסביב: משהו שלמדנו בבית אבא ואימא, משפטים אשר שוננו לנו בילדתנו, לכאורה סיסמאות שחוקות ובעצם מלים שהן כוח חיים שופע ומפעפע – "חזק ואמץ!" "אל תקרא בנייך אלא בונייך!" "אנו שבנו ארצה לבנות ולהיבנות בה!"

נאחזנו במקום ולא היינו היחידים. חושות ריקות התמלאו מחדש, גינות עובדו, עסקים קטנים וקטנים פחות נפתחו. תנועת היאחזות המחודשת בכפר הלכה והתרחבה, ביחידים ובזוגות, פעמים עם ילדים, פעמים בלעדיהם. המקום המופלא הזה קיבץ את כולנו ונתן לנו זהות חדשה המתמצה במילת הקסם: "תושבים"! יותר לא היינו סתם אבק אדם, ארחי פרחי, נודדים ונודדים, בני בלי בית ובלי שם: היינו "תושבים" והיינו גאים על כך. שורותינו הלכו והתחזקו עוד יותר כאשר הצטרף גרעין ה': קבוצה של "תושבים" שהתקבצה באזור הקרוונים וגילתה עניין משותף במעיינות הקבלה ובעבודת הבורא.

לא היינו בכפר לבד כמובן: אנחנו ה"תושבים". מי שהעניקו לנו את השם והזהות החדשה היו אותם יושבי המקום שמצאנו כבר ביום הגעתנו הראשון. זה היה שבת מרתק ומוזר אשר חלק גדול ממנו דיבר בניב לא מוכר, מעין תערובת של עברית ואנגלית שנדמה שלא היה לה קשר לאף אחד מלהגי המבטא וחוקי התחביר המוכרים בארץ. התברר שהשבת הזו נקרא ה"חברים". למרות שמצאנו שהשם "חברים" לפעמים קצת מטעה או אירוני, ניכר שהיה ביניהם בכל זאת קשר חזק, מעין רשת ביטחון פרושה שהתבטאה גם ביכולת לשמוח ביחד בחגים ובמועדים, משהו שגם אנחנו שמחנו באופן מיוחד להתחבר אליו.

טיפין טיפין, על המדרכות ובין השמחות, החלו ליפול המחיצות בין ה"חברים" לבינינו ה"תושבים". החששות של חלק משבט ה"חברים" למראה זרם הזרים הבא מקרוב לכפרם נעלמו בהדרגה. מסתתר מאחורי הפנים החשדניות או החתומות ביותר, התגלה לב יהודי חם וקולט. מעל הבמה בחגים התחילו אפילו להזכיר אותנו בשמנו, "תושבים", בדרך כלל במבט מלא משמעות לכיווננו בכדי שנראה שהנה הנה זכרו אותנו ואנחנו באמת כבר נחשבים חלק מהקהילה. וגם אנחנו תרמנו את חלקנו, לפעמים בנגינה ובשירה, לפעמים בהנחיה סולידית של מסיבת פורים, ולפעמים, בחדרי חדרים, בהגדלת הנתח הדמוגרפי של ילידי המקום בגני הילדים ובמסגרות החינוך. חלק מה"תושבים" אף התחילו לבנות בית קבע בכפר.

כאשר אני מסתכל לאחור על השנים הראשונות והרחוקות ההן, ועל מה שעשינו ביחד מאז, אני חש סיפוק גדול. הבתים מלאים, הדשאים שוב ירוקים, האדמות הופשרו, החזון של "כור ההיתוך" קרם עור וגידים. בכוחות משותפים, בנינו לנו חברה "תושבים" ו"חברים" לתפארת: כזו המשלבת ותיק עם חדש, צעיר עם מבוגר. לא נותר לי אלא לאחל לכולם – חברים ותושבים – "חזק ואמץ" לקראת השנים הבאות.

גיורא גודמן

נאום תשובה לרב חובל איטלקי נתן אלטרמן

עננים על ראשנו, הרוח איתן.
המלאכה נעשתה, חי שמיים!
נרים כוס, קפיטן, של ברכה, קפיטן.
עוד נשוב ניפגש על המים.

אלמונית, קפיטן, היא הדרך הזאת,
ובלזידים אינה מפורסמת.
אך אם אין כיום רשומה במפות,
בהיסטוריה אולי היא נרשמת.

על הצי הלזה, האפור, הקטן,
יסופר עוד בשיר ורומנים.
יתכן כי ברך, קפיטן, קפיטן,
יקנאו עוד הרבה קפיטנים.

לחיי זה הלילה הקר ואיתן!
לחיי הסיכון והפרך!
לחיי הספינות הקטנות, קפיטן!
לחיי הספינות שבדרך!

-----

2 ביולי תמוז תשס"ט

61 שנה ועוד אחת

חג המשק ה' 61, הוא גם יום חגה הראשון של השכונה הקהילתית החדשה.

"הילכו שניים יחדיו, בלתי אם נועדו?"
שוו בעיניכם את המראה בו הקיבוץ (המשול לאב בוגר) וותיק ומנוסה, אוחז בידו של הרך הנולד הלובש בגדים חדשים, נראה מעט שונה מאביו מולידו, ולמרות גילו הצעיר מביט בערגה והערצה אל עבר הורהו.

האם יגדל הילד ויעלה על רבו? האם יצליח ה"אב" לעצב את דמותו ואישיותו של ה"ילד" בדמותו ובצלמו? מה לגבי פער הדורות המוכר כל כל המתקיים בכל בית ובית? הילך הבן בדרכי אביו- שכן "מעשה אבות סימן לבנים", הלא כן?
ימים יגידו...

אנו "הילדים" 12 במספר (ממש לא סופי) שזה עתה באו לעולם, עם רצון עז להצליח, בחדוות נעורים מופגנת, מביטים בעיניים כלות בקיבוץ ואנשיו כפי שהביטו בני ישראל במנהיגיו לאורך השנים, בדומה לעמוד לפני המחנה.
זקני השבט הם האבות הרוחניים של כולנו, ואנו מרגישים שגם בשר מבשרנו.

שמחת חג המשק – היא שמחתנו.
הצלחתכם – הצלחתנו.
שגשוגכם – שגשוגנו!

הרשו לי לצטט את משחררי רמת הגולן ב' 67' אשר השקיפו לעבר קיבוץ גדות מכיוון מזרח למערב:
" מכאן אתם נראים גדולים שבעתיים" אמר מי שאמר.

בדומה, גם מכאן מגבעת הצאן.....

תודה על שנה נפלאה מחבקת ואוהבת
חג שמח!
שלומי כהן-נאה

1949

אל אחת מ"האורות" המקומרות, המבנה הטוב יותר שביניהם, הביאו שני חברים בעלי יוזמה כורסאות מהכפרים הערבים ה"נטושים" שבהרי נפתלי, והוחלט שזה יהיה חדר התרבות שלנו. אפילו גרמופן ידני היה שם ומספר תקליטים.

באחד הערבים התנהלה שיחת חברים, הנושא הראשון היה; "מה חושבים החברים של הבונים מנסורה, צריכה להיות התרומה שלנו לארץ ישראל. בין כל הדיעות שנאמרו שם, טען ג'ו ריפקינד ז"ל שהתרומה שלנו לארץ צריכה להיות ההשפעה שלנו בהבאת האופי האנגלו סקסי והמנהגים שלנו לחברה הישראלית.

אני אז עולה חדשה בת 18 מצרפת, ציונית טובה שלא מעיזה לפתוח פה, שומעת אותו ואומרת בלבי – על מה הוא מדבר? אני באתי לארץ אל קיבוץ גלויות, ליישם את האלטרנטיבה הציונית של להיות "היהודי החדש" ולא דוקא האנגלי החדש, הייתי המומה ולא העזתי לפתוח את פי.

הנושא השני היה; איך החברים רואים את היעוד של המקום הזה ועתידו; קיבוץ? מושב? עלו הוויכוחים האידיאולוגים הרגילים. כאן העזתי וכן פתחתי את הפה. העזתי לומר משפט אחד או שניים בעברית הבסיסית שלי; לי לא כל כך חשוב, אמרתי, איזו צורת התיישבות זאת תהיה, לי חשוב שיהיה כאן מקום חי, יפה, ושטוב יהיה לחיות בו. כמה מבטים תמוהים נשלחו אלי. זאת לא היתה אידיולוגיה. זאת היתה ממש כפירה.

2009

כאן היום, בנושא הראשון אני כבר כן מסכימה עם ג'ו ריפקינד, הלוואי ובמשך השנים יכולנו להשפיע קצת יותר בארץ ישראל, עם המנהגים והאופי האנגלי. בנושא השני: למרות ששנים דגלתי באידיאולוגיה הקיבוצית, רציתי והשתדלתי להיות קיבוצניקית טובה, את דעתי לא שיניתי ואני עדיין חושבת; שלא חשוב לי איך נקרא למקום הזה, העיקר שיהיו בו חיים, שיהיה יפה, ושהיה טוב לחיות בו.

מינה סלע

לומדים עברית

הקריקטוריסט דוש צייר שתי קיבוצניקות משוחחות. לשאלה, "כמה זמן את עובדת במחסן?" ענתה החברה, "מאז הקורס בטיפול בתינוקות."
 אחרי שנתיים במטבח נשלחתי לקורס בישול של ויצ"ו בתל אביב. בסיום הקורס, חזרתי הביתה וחיכה לי אריק ארנברג ז"ל. הוא הסביר שהחליט לפתוח אולפן בכפר הנשיא ואני מתבקשת לעבוד בו עם נחמיה. חשבתי שזו דרך יעילה ללמוד עברית והסכמתי.
 נחמיה היה מורה כיתה ב' והיה מנהל האולפן ואני לימדתי את א' והייתי המטפלת. החברה עבדו חמש שעות בבוקר ולמדו (או ישנו בכיתה) אחר הצהריים. הם למדו לספר ש"הייתי שעועית בתל אביב."
 יעני, I have bean in Tel Aviv.
 או "אני חושבת שאני מכירה אותך. נא להוריד את המכנסיים".

יצאנו במשאית לטיול של משך שבעה ימים לנגב כשאנו מביאים את כל האוכל מהבית, כולל עופות שבישלנו על פרימוסים. נחמיה היה מורה דרך נלהב, התלמידים היו מעט פחות נלהבים. יום אחד המשאית החלה לנסוע והתלמידים עודדו את נחמיה שנשאר על הקרקע ומנסה להדביק ולעלות תוך כדי נסיעה.
 "רץ נחמיה, רץ!"
 הם צעקו והוא לא ויתר ומתנשם בכבודות הוא פולט "רוץ, לא רץ".

הצעירים מחו"ל הוסיפו רבות לנוף הקיבוץ ולחיי החברה של צעירנו ואנו הרווחנו את קני ויטהם ובעקבותיו את כל השבט, את ארווין, נורמן ברק, נורמן אנגלסברג, דוד דבולט, ניל שרקי, והסליחה עם מי שנשמט מזיכרוני הכושל.
 כשהתחלנו את המחזור הראשון, אורלי הייתה בת שישה חודשים. קמתי בחמש (כמו כולם) הלכתי לבית התינוקות כדי להניק ואז ירדתי לשיעור הראשון.
 בהפסקת ארוחת בוקר כשהחברה הלכו לחדר האוכל ז"ל, אני רצתי לבית התינוקות ובחזרה, וחזרה על כל התרגיל בצהריים.

הייתה לי הזדמנות נהדרת לעבוד עם חברים רבים בצוות. נחמיה לימד אותי ללמד, על סמך הניסיון שרכש במחנה בקפריסין, וכשהוא עזב את הקיבוץ, מילא את מקומו לו סגל ז"ל ואחריו מאיר ריינס, שבכהונתו נולד הילד הראשון של האולפן, כמעט בתוך הכיתה. בתקופות שונות עבדו חברים וחברות רבים ורבות ואני הרגשתי זכות לעבוד עם כולם. עד היום יש לי יחס מיוחד לכל אותם חברים. מה שאני זוכרת היטב היא מערכת היחסים הטובה בין אנשי הצוות וההרגשה שאנחנו עושים עבודת קודש חשובה וזה כולל גם את טומי ופיל מדריכי הטיולים הנאמנים והמרתקים, וכל החברים שבאו להרצות ולספר, או פתחו לפני התלמידים את ביתם כדי להעניק הרגשת בית לצעירים שבאו מרחוק, לפעמים כדי לברוח, לעתים לשם הרפתקה ופעמים רבות כעזרה לעם. אשרי העם שצעיריו הם כאלה.

שמחה ארנולד

ויהי ערב (ויהי בוקר יום אחד)

בשמי ערב כחולים,
בשמי ערב צלולים,
שט ירח עגול ובהיר.
חרש, חרש טייל
ודומם הסתכל
ביער, פרדס ובניר.

ולמטה - למטה, בין כרם וגן
ראה בית יפה וקטן...

כך, בפשטות, נפתח אחד הספרים הזכורים לי ביותר מילדותי, שסיפורו הבהיר והתמונות המצויירות בו, מופיעים בזיכרוני ההולך ונמחק, כמו גלויות צבעוניות המנציחות מסע אל מחוזות אקזוטיים של ילדות וקיבוץ. בבואנו לבקש אחר ספר המבטא ביותר את הוויית הקיבוץ שהייתה וזאת שעוד תהיה, מוטל עלינו לבחור את הספר שמצד אחד יאיר את ימי ילדותנו ומצד שני יחשוף לנו גם משהו על אחריתנו.

נדמה לי שהספר, שיותר מכל האחרים אוזח בתוכו התמים, הווה נקי ומסודר של לילה, ירח וקיבוץ, ובה בעת את הפוטנציאל המכונן שלימים יזעזע ויערער את שלוות הקיבוץ המתנמנם לו כנסיכה נרדמת בין הדשאים המוריקים לבריכת השחייה- היה הספר "ויהי ערב".

הספר המופלא, שכתבה פניה ברגשטיין לפי סיפור של הנס כריסטיאן אנדרסן, נקרא "ויהי ערב" כאילו ברגשטיין מכוונת אותנו אל מיתוס בריאת העולם שבספר בראשית, כרומזת לנו שמיתוס מכונן לפנינו. אך הניסיון למזרח (על משקל לאזרח) סיפור נורדי קודר בלבנט המאיר מדי, מגלה לנו שבסופו של דבר, הצד האפל, החבוי בסיפור התמים הזה המתאר יפה כל כך את ימי הקיבוץ הראשונים, ישאף להגיח מתוך מעמקיו האפלים של הלא- מודע הקיבוצי כדי לחבל, לשבש ולערער. ממש כמו כל פיה רעה ששוכחים להזמין אותה למסיבה. (כי זהו מאז ומעולם טיבן של הפיות הרעות, שהן באות תמיד כדי לדרוש מאתנו לשלם את מחיר אי הזמנתן).

הילדה הקטנה, שיצאה בגניבה מהמיטה אל הלול, כדי להרגיע את התרנגולות, מייצגת את הדור הצעיר המבקש ליטול חלק בהתרחשויות הפורצות אל הלילה, לאחר שמשכיבים את הילדים לישון. האב הזועם שתופס אותה בלול וקורא לה בכעס: "ילדה לא טובה!", מייצג את דור ההורים הרואים בעצמם אחראים על שלמות העולם ועל השכנת "הסדר הטוב", שכל יציאה מבית הילדים "בלי רשות" מהווה לגביו הפרה בוטה וברורה של כל הכללים. למרות הנשיקה, כאב העימות המר והמושתק בין דור ההורים לדור הבנים לא ייגמר ולא ייעצר בבית הילדים. המרד הילדותי התמים שתבע לקחת אחריות -

ולקחיו, עתיד לפרוץ בעתיד בעוצמות שקיימות רק בשדים שנכבשו זמן רב מדי בבקבוקים אטומים היטב.

"וכשאבא נשק לה אוהב וסולח, נשק לה גם הירח" - במילים אלה נחתם המסע הבראשיתי

אל הלול. ברגע המופלא הזה, בו אבא קיבוץ קולקטיבי גהר מעל לביתו הקולקטיבית וסלח לה בנשיקה על שפרצה אל הלול והפרה בכך את הסדר הטוב, או לפחות סיכנה את שלום העולם המסודר, הנקי והמתקתק כמו שעון שוויצרי, ברגע מופלא ומטריד זה, נעשה ברור שזה כבר ייגמר לא טוב. ה"משהו" המסתורי והאפל, שמסתתר בין דפיו המוארים של הספר הזך והתמים, עתיד לפרוץ ברבות הימים בטינה גדולה ומרה, שבאה חשבון בשם כל הילדות והילדים שהושכבו לישון בחיקו החם, הסולח והכולא של הקיבוץ, עם כל מה שכבר נודע לנו, יחד עם כל הדברים המושתקים האחרים, שכנראה לא נדע לעולם והיה להם עד רק הירח.

דודו פלמה

ענף השלחין - עמק החולה

כאשר שושנה ביקשה ממני לפני כמה ימים לכתוב זיכרונות מצחיקים מימי ענף השלחין בחולה, תגובתי האינסטינקטיבית הייתה, שלא היה מצחיק בכלל לעבוד בענף הזה. העבודה הייתה רצינית, ימי עבודה ארוכים, וחום של עמק החולה, בלי מזגנים בטרקטורים ולא במכוניות להסעות, ובכל זאת כמה אנקדוטות:

- שתי ארוחות ביום אכלנו בשדה, היה חדר אוכל, מקרר, גז (מזגן לא היה) תנאים בסיסיים. חלק מהשנה עבדה איתנו בחורה, בדרך כלל מתנדבת, שבאה להכין לנו ארוחת בוקר ו/או צהרים. על פי רוב בלי שום ניסיון בבישול. אם היה לה רצון טוב, איכשהו הסתדרנו, ואם לא, סבלנו כמה ימים עד שהיא הוחלפה. החבר'ה היו נכנסים לאכול אחד אחד, לפי הנוחיות בעבודה, בסוף השורה, בסוף השדה, אך שנח לו בין 8:00 ל 9:00 בבוקר. ארוחת בוקר הייתה ארוחה גדולה, אחרי כמה שעות עבודה, הינו שוב רעבים, תמיד היה סלט, גבינה, מעדן חלב, שמנת, פרילי, ריבה, חמאת בוטנים, ותמיד ביצה או שתיים לפי הזמנה, עין, מקושקשת או חביתה. יום אחד הגיעה בחורה חדשה, אולי ההסבר לא היה מספיק ברור וכשבאנו לאכול, מצאנו חביתה של 30 ביצים, מוכנה. אסון... כמעט שביתה. למזלנו היחסים עם השכנים היו מצוינים, קיבוץ ברעם היה אז כמו בן דוד עני, השאילו מאיתנו טרקטורים, כלים, אוכל ותמיד בכיוון אחד. הפעם החלטנו שהם יכולים להציל אותנו, נסעתי אליהם, ולקחתי מגש של ביצים מטוגנות, ואומנם באיחור, אך כל אחד קיבל את הביצה לפי הזמנה.

- לפעמים אכלנו רק ארוחה אחת בשדה, ואחרי ארוחת הבוקר וניקיון חדר האוכל, לא היה לבחורה מה לעשות, תלוי בעונה, ותלוי בבחורה. יום אחד, שמנו לב, שכבר כמה ימים, מטוסים של חברת כימ-אוויר שריסו בשדות באזורנו, היו טסים דווקא מעל המחנה שלנו. בשיחות שניהלתי עם הטייסים התברר שהמבשלת שלנו, נהגה אחרי ארוחת הבוקר להשתזף חצי ערומה ליד התעלה המזרחית, צמוד למחנה שלנו.

לסיכום; כאשר בישלו אצלנו בנות המשק, היה תענוג, גם נקי וגם טעים.

רימונד ס.

אל החופש מילים : אברהם
לוי

— — —

אל החופש נפשי מייחלת
אל שדות עטופים ארגמן
אל זריחה של חמה מתחדשת
שכבשה את ליבי זה מזמן

— — —

זיכרונות מהעבר – בית תינוקות

לפני שהגעתי ארצה, חייתי 7 שנים באנגליה בשנים 1936-46. בתום השנים האלו, עברתי בוולס קורס למטפלות תינוקות ופעוטים, וילדים עד כיתה א' מקצועי

אחרי הקורס עבדתי שנתיים בלונדון ב- WAR-TIME DAY NURSERY

כשהגעתי להכשרה ב"גורזי-ליז" המפורסם, נחשבתי למטפלת מנוסה מאד, וטיפלתי ב(דובי) דוב מרגלית, היום חבר כפר בלום, וגם בשושי אבן-פז בחלק מהזמן. כשהגיעה לגיל גן היא נשלחה לגן לחדרה יחד עם דוד אלמן.

בחדרה טיפלתי בילדים הראשונים שלנו, קודם בצריף ומאוחר יותר עברנו לבית בתוך המחנה בחדרה.

ב-1950 נפתח בית התינוקות הראשון, בצריף שאחר כך הפך להיות בית הספר היסודי הראשון של המשק. משם עברנו לבנין (בית) מסודר יותר, והיה קל יותר (קיבוץ מאוחד מס. 1). אני הייתי מטפלת התינוקות הראשונה.

הילדים שטיפלתי בהם היו: מזל פוזנר ז"ל, אביבה בן-חיים (גולדברג), אורי גולן, יוני בן-חיים ורותי ניצן. איתם עבדתי עד שעברו לגן. התינוקות היו רוב היום בחוץ בלולים. לכל תינוק היה לול שצבי לוינסון ז"ל, נגר במקצועו, בנה. אז האמינו באמבטיות שמש. זה לא היה הדבר החינוכי ביותר, אך מכל מיני סיבות, כך פעלנו. כנראה גם לא ידענו הרבה.

עבדתי בבית התינוקות עד 16.00 אחר כך היתה תורנות אימהות שעתיים שמירה, ושומרת לילה שלא ישבה בבית התינוקות. היו קוראים לי לעיתים גם בלילות וגם אני השתתפתי כמובן בתורנות במשמרות לילה.

מיכל המאירי ז"ל, עבדה איתי ביחד, וכשעברתי קורס תינוקות חולים, היא היתה אחראית על בית התינוקות. מאד נהניתי מהעבודה הזו, קיבלתי הרבה סיפוק וגם מחמאות מההורים.

מיכל המאירי גם החליפה אותי בחדרה כשצאתי ליום ההתישבות הראשון במנסורה, אירוע שלא רציתי לוותר עליו. נסענו לשם במשאית, התכוונתי להישאר שם כמה ימים ונשארתי להיות אקונומית למשך שנה שלימה, יצחק היה רכז הקניות. בין היתר הוא גם היה נוסע לטבריה להביא משם מצרכים לאקונומיה. הייתי אופה עוגות תפוחים ומכינה קצפת מהשמנת שעל החלב שהביאו מהרפת. (במנסורה היו 4-5 פרות ועגלים ולולים).

כשבאו החברה מחדרה לבקר, הם ממש קינאו בנו, שם לא היה להם עוגות תפוחים וקצפת.

בטי עדר

היהלום

על ערש דווי קרא האב לבתו אל מיטתו והושיט לה שרשרת על תליון. "בתוך התליון", אמר האב לבתו, "נמצא יהלום. היהלום יקר ערך - הוא היה משובץ בטבעת הראשונה שנתתי לאמך עליה השלום. שמרי עליו, אבל אם אי פעם תגיעי למצב של דוחק, תוכלי תמיד לפצח את התליון ולמכור את היהלום על מנת להתגבר על הקשיים". הנערה לקחה את התליון לידיה והאב החזיר את נשימתו לבורא.

הבת גדלה והפכה לאישה. נאבקת לבדה בעוני וקשיים, אולם עצם המחשבה שיש לה יהלום המונח בבטחה בתוך התליון שעל צווארה נתן לה את הכוח להמשיך, להיאבק ולצאת מהמצוקה.

שנים לאחר מכן, שחייה הפכו להצלחה, לא נזקקה עוד לתליון על מנת להבטיח את הישרדותה. הסקרנות בה גברה לדעת מה שוויו הממשי של היהלום של אמה. לקחה האישה את התליון לצורף.

בחן הצורף את התליון בבוז. "עבודה גרועה!" אמר ובמכת פטיש ניתץ את התליון הקטן לחתיכות, משחרר חתיכה קטנה ונוצצת. הרים הצורף אותה אל פני האור ואמר: "גברתי, זה איננו יהלום אמיתי, אלא חתיכת זכוכית רגילה וחסרת כל ערך!" "ההפך!" קראה האישה. "אולי זה לא יהלום אמיתי, אבל פיסת הזכוכית הזאת היא היקרה לי ביותר בעולם - גלומים בתוכה תקווה, אמונה ואהבה".

העולם שלנו מלא בפיסות של זכוכית שכאלה, לכל אחד מאתנו יש לפחות אחת או שתיים בכיס, לא תמיד אנחנו יודעים שהן שם, אבל פיסות הזכוכית הללו ממתינות לנו למקרה שנזדקק להן.

כשאנחנו מעניקים תקווה, אמונה ואהבה
אנחנו מעניקים ביטחון, וערך עצמי,
ויותר מכל את הידיעה שיש מטרה אליה יש לשאוף.

הדרת

אחרי הקמת המדינה, 1948 המלחמה פרצה, אנחנו יושבים בחדרה ולא לוקחים אותנו לצבא, התחלנו להתעצבן. כולם הולכים ומאיתנו מתעלמים, אנחנו קוטפים תפוזים. פנינו, אמרו לנו – חכו!

היה מקובל אז שגוף שמחכה להתיישבות, זה תהליך של שנים. לא ידענו שמכינים לנו התיישבות כל כך מהר.

ביום שישי אחד, יו"ר מחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית דאז - יוסף ישראלי אסף את החברים והודיע; "בחרנו לכם מקום התיישבות, בגליל, ישוב ערבי נטוש. אחר כך נמסר לנו שלמחרת יש סיור של הצבא, ואם אנחנו מעוניינים להצטרף, אנחנו מוזמנים.

בחרנו 4 נציגים - יצחק עדר, יצחק פוטש, ג'וני טנא ואני. ומיד, יצאנו לחיפה באוטובוס משוריין (זו הייתה תקופה של מלחמה). ג'וני ואני לנו בדירה בהר הכרמל, של אחי - יונה שהיה מגוייס בימים אלו, ויצחק עדר ויצחק פוטש לנו במקום אחר. למחרת לקחנו טרמפים לראש פינה. מקום המפגש היה אצל "גיטל". יצחק עדר ויצחק פוטש הצליחו להגיע בזמן, ועלו לראות את המשלט החדש. ג'וני ואני לא הספקנו, גיטל אמרה שהם עזבו כבר לפני שעתיים. אז חיכינו אצל גיטל בראש פינה. גיטל היתה אז מוסד. אישה זקנה, שבעלה נהרג במהומות. היא קיימה בית קפה. ממול היה עוד בית קפה ואצלו היה זול יותר וכשאמרו לה ממשוהו על זה, היא אמרה "אבל תקראו, לי יש פה זכויות". אצל גיטל התאספו כל אנשים הגליל, היא גם הכירה את כולנו בשמות. אגב, ממנסורה כשהיינו צריכים לנסוע העירה, היינו הולכים דרך הבוץ עד לראש פינה, משאירים את המגפיים אצל גיטל, מחליפים לנעליים ועולים לאוטובוס.

על הביקור הראשון הזה במנסורה כתוב בספר הקיבוץ, איך בדרך, באקראי, פגשו בבטי דוארי שהצטרפה אליהם. היא היתה בדרך לכפר בלום. נפגשו עם חנקין ועוד מישהו מהצבא והלכו להשקיף על מנסורה. חנקין אמר שלא כדאי לגשת קרוב יותר כי מסתובבים סורים בשטח ולא כדאי שידעו שמשוהו מתרחש. הם חזרו וסיפרו לנו מה שקרה.

חזרנו הביתה, ולמחרת שכרנו 3-4 משאיות מחברת הובלה מחדרה, העמסנו את כל הציוד, כלי עבודה וכל מה שחשבנו שנחוץ ונסענו דרך ואדי מילק לראש פינה. (ואדי ערה היה בידי הירדנים).

נסענו למחניים (שהיה קיבוץ מאד מסכן) שם עשו לנו מסיבה לכבוד העליה לקרקע, **2 ביולי 1948**. הסביבה מאוד שמחה לעובדה החדשה שעומד לקום כאן ישוב יהודי בין הסורים לראש פינה.

ב-12 בלילה (כבקשתנו) העירו אותנו לרדת למנסורה. המשאיות נסעו ללא אורות (הסורים היו במשמר הירדן והיו להם ביצורי בטון מאד חזקים). היינו כ-100 איש. לא היה כביש, זה היה שביל לעדרים, הזיזו אבנים לשני הצדדים והרימו גדרות. השביל היה צר, והנהגים לא יכלו לראות בחושך. היינו צריכים

לעמוד על הרגליות/מדף מחוץ לדלת לכוון את הנהג ימינה-שמאלה-ימינה-שמאלה. אני הייתי על אחד מאלה עד שהגענו לכפר. התחלנו לפרוק את הציוד, לא ידענו פחד. בגיל הזה ובסיטואציה הזו, אנשים בכלל בארץ לא ידעו פחד. אמרו לנו לעשות!! זה מה שהקבוצה אמרה ואנחנו עושים. עלינו בהפוגה הראשונה בלחימה. הסורים ישר ראו אותנו בבוקר, אך לא יכלו לעשות שום דבר כי היתה הפסקת אש. היינו בלי נשק. זה היה שטח הפקר.

היה לנו חודש להתבסס. התחלנו לחפור תעלות עם קומפרסור, בעיקר תעלות קשר ומחסה. אל רוב הבניינים היה אפשר להיכנס, אבל לא היו חלונות ודלתות, רק קירות. שלחו אלינו קבוצה של סולל בונה, הם הקימו לנו 3 צריפונים קטנים מעץ 3X3, לא למגורים. הם חיזקו את החדר הגדול יותר את התקרה תמכו עם קרשי עץ כדי לשמר את המקום כי הכל היה בנוי מאבנים, ובוצ, ואת זה הם חיזקו. זה היה חדר אסיפות, תרבות, ופגישות. לא היה מקום לאכול. אכלנו בחוץ, והצבא היה מביא לנו אספקה של אוכל כל יום, מים אנחנו הבאנו. במשאית עם טנק היינו נוסעים לראש פינה וממלאים מים למקלחת, שתיה ועוד. אחר כך מצאנו איזה מעין קצת במורד, והיו כמה בחורים שהיו מתרחצים שם. מנהל סולל בונה, אמר לנו שחבל עלינו כי ברגע שההפוגה תפסק, הסורים עלולים לעלות למעלה להר, לטובא... כשההפוגה פסקה, שלחו לנו יחידה צבאית להגן עלינו ובבוקר הראשון הסורים שלחו 2 מטוסים כדי לפוצץ. מטוס קטן שחג מעלינו חשב שהטנקר מלא דלק, זרקו עליו רימון. הטנקר הלך וגם פגעו באוהל אחד. זו היתה המלחמה הראשונה שלנו.

מהמחנה שלנו (הצבא) התחילו לירות לעבר סוריה במכונת יריה.

כעבור שנים רבות, כשהגיעה קבוצת מורים לסיור, והראיתי להם את המקום וסיפרתי את הסיפור מהמצפה בפארק, הם שאלו אותי, תגיד, הייתם עושים אותו דבר גם היום?? עניתי שבשום פנים ואופן לא. אחר כך כשהיינו קיבוץ, והתחלנו לחיות חיי קבוץ, אז היתה תקופת משבר ואנשים התחילו לעזוב את הקיבוץ.

היינו במנסורה כשנה וחצי. בזמן זה, היינו צריכים לדאוג קודם כל לספק מים וחשמל. מים הבאנו ממעין טובא. סחבנו צינורות מהמעין למנסורה, משם קיבלנו טפטוף של מים. בשביל חשמל קנינו גנרטור של 25 כ"ס/קילוואט ועם זה התחלנו לעבוד ולהאיר. ואז התחלנו לבנות חדר אוכל, מגורים, צריפים. ידענו שזה זמני. אחר כך את כפר הנשיא התחלנו לבנות אחרי שהיו שם מים וחשמל.

1. מיים העברנו ממלחה.
2. חברת חשמל – חיברה את כפר הנשיא לרשת החשמל.

אז עלינו והתחלנו לבנות בניינים, צריפים. גרנו במנסורה ובנינו בכפר הנשיא. היו חברים שעלו יום יום לעבוד במפעל בכפר הנשיא וחזרו ללון במנסורה. המאפיה נשארה במנסורה, צריף בצורת כיפה עשוי פח. עבדו שם אסתר וקסלר (אשתו הראשונה של ג'ו סינה) וג'ין ווטרמן. שם היה חם מאד!!

יום אחד בא מבקר ממשד הבריאות, ורצה לראות את המאפיה. ירדתי איתו למאפיה פתחתי את הדלת ושם עמדו ג'ן ואסתר בחזיות.

הנשים והילדים נשאו בחדרה עד אשר סידרו כביש. האבות היו נוסעים פעם בחודש לחדרה לבקר את הנשים והילדים.

איש יקר מאד בשם אברהם הרצפלד, איש ההתישבות בארץ, הוא היה גם ראש הקרן הקיימת, וגם היה ידוע כאדם שתמיד שר. בגלל הנסיבות המיוחדות שלנו של העליה לקרקע, הוא לא הגיע אלינו. מאוחר יותר הוא הגיע והתנצל. שאל מה הדבר החשוב ביותר שאנחנו צריכים ואיך הוא יכול לעזור לנו. – כביש. ענינו. כי אנחנו רוצים להביא את הנשים והילדים. אברהם הרצפלד נתן תקציב לכביש. באספה החליטו ששמואל יבנה את הכביש, אבל... שמואל לא ידע לבנות כביש, וגם בקושי ידע עברית. שלחו לנו מנהל עבודה ומהנדס מקרן קיימת טבריה, שבא לעשות לנו כביש. חיפשתי ערבים שיעשו כביש. הכביש התחיל אז מתחת למרכולית, דרך המוסך והולכים עד לואדי ואז ישר למסלול של שדה התעופה.

מי ידע אז לבנות כביש? ערבים. נסעתי לנצרת - נצרת אז היה שטח צבאי בשליטת הצבא. בלשכת עבודה, אמרתי שאני צריך בנאים שיבנו כביש, אז נתנו לי בנאים. והבאתי אותם לכאן.

בא המהנדס מטבריה ושאל מי הם האנשים. הסברתי לו שאלו הם הבנאים שהבאתי מנצרת ואני אשלם להם שכר עבודה. השתגעת? הוא אמר. אני אשלם לערבי שכר של חבר הסתדרות? (הם קיבלו אז שלישי מהמקובל). אז לקחתי אותם חזרה לנצרת.

הלכתי אל בחור אחד מלהבות הבשן שבנה את הכביש מק"ש ללהבות הבשן וגונן. הוא לקח אותי למשולש של המשטר הצבאי שם הוא נתן להם הרצאה על קומוניזם.

אמרתי להם כמה אנשים אני רוצה, אמרתי שלילה אחד אני אבוא עם משאית, הם ירדו מהכפר ואני אקח אותם. לקחתי אותם בחשאי. כי אסור היה להם לצאת מהמשולש.

המהנדס בא, שוב שאל איך הבאת אותם, הסברתי לו, ואמרתי לו שאין לי ברירה, אנחנו רוצים להביא את הנשים והילדים לקיבוץ, והם התחילו לבנות את הכביש.

החגיגה היתה כשהגיעו הנשים והילדים, זה היה לקראת פסח. את הפסח הראשון חגגנו יחד בבניין בו נמצאת הנגריה היום. זה היה מחסן כללי וסידרנו אותו לכבוד ליל-הסדר. זו היתה החגיגה של תחילת כפר הנשיא.

שמואל חצור

ימי התום

אינני יודעת איך אני פתאום נזכרת בכל הדברים שאני מתכוננת לכתוב – אולי הבקשה של שושנה (העורכת) שמבקשת כתבות על הימים ההם, ואולי הזקנה שקופצת על אחת כמוני ומזכירה לי נשכחות? מי יודע?

ובכן:

זיכרונותיה של גננת:

למדתי בסוף שנות ה-40 ותחילת ה-50 (במאה הקודמת כמובן!!), בסמינר הקיבוצים בתל-אביב, שאז שכן על גדות הירקון, כיום – שכונת בבלי. אז זה היה כמעט בסוף העולם. כל קורס ערך כשנה וחצי בערך, כולל מכינה. ללא תעודת בגרות וללא מבחנים, התקבלתי כי הקיבוץ שלח אותי (בחיים לא הייתי עוברת את המבחנים, מאחר ואת "ההשכלה הפורמלית" שלי סיימתי בגיל צעיר מאד – קינדר-טרנספורט, מלחמת העולם השנייה ועוד).

הייתי עולה חדשה והעברית שלי היתה בהתאם. מעבר לכך, זה היה בתקופת הפילוג הגדול בתנועה הקיבוצית, שבעקבותיו התפלג גם הסמינר, וכל הויכוחים הפוליטיים היו הרבה מעבר להבנתי אז. ואם אתם שואלים אותי: "ומה בכל זאת?"

ובכן, הלימודים היו מרוכזים מאד, כמעט בלי חופשות וסופי שבוע מעטים, ונושאי הלימוד: תורת החינוך, פסיכולוגיה, ביולוגיה וזואולוגיה, התעמלות וריקוד והרבה טבע, (תמיד שאלתי איך זה נקרא באנגלית או בגרמנית). תנ"ך למדנו עם שמואל סגל מכפר גלעדי, אז מנהל הסמינר, שהוציא מספורי התנ"ך את האלוהים, ובכלל דגל בחינוך חופשי לגמרי: הילד מחליט מתי הוא רוצה לאכול, לישון, אנו לא כופים עליו שום סדר יום. תלמידים חזרו מהסתכלויות בקיבוצים ומצאו ילדים שנרדמו בארגז החול בשיא החום בקייץ!

השיעורים המשמעותיים ביותר עבורי היו עם מרים רוט ז"ל, אז גננת משער הגולן. היום כולם מכירים אותה בתור סופרת ילדים (5 בלונים, תירס חם ועוד). אך אז, היא שיתפה אותנו בסיפורים מהגן שלה, ומנסיונה הרב, ונתנה לנו את הבסיס והביטחון להיות גננות. אני נזכרת בה בחיבה ובהוקרה!

את הסמינר סיימתי בתחילת שנות החמישים, לאחר מלחמת העצמאות כשהמדינה הצעירה נאבקה על קיומה הכלכלי, ועם קליטת עליה של מאות אלפי עולים ניצולי שואה ועליית יהדות צפון אפריקה.

אני, גננת טרייה עם הרבה אמביציות, מעט מאד ניסיון נוחתת לקיבוץ בדרכו הראשונית. הגן היה בצריף, אחד מצריפי השבדים שהקמנו (היום הוא "יד שנייה") 4 חדרים ששלושה מהם היו חדרי שינה (צריך לזכור שזה היה בעידן

של הלינה המשותפת), והחדר הרביעי שימש כחדר אוכל ומשחקים. בפרוזדור היו השירותים - "בית שימוש", דלי שהיו צריכים לרוקן לבור סופג ו"מקלחת" שאת המים חיממנו בפרימוסים (כלומר - אש גלויה ועוד בצריף!), את הילדים רחצנו מתוך דלי. היו אז 10 ילדים בגן הזה (דני נמלי, עמי בן צבי, אביבה ויוני בן חיים, אורי גולן, מיכאל שהוריו מצרפת עזבו, דליה ריינס-וגנר, טוביה - נמצא היום - אי שם באמריקה בנם של גבריאל ונינה, ונסה ויסבורט, מזלי פוזנר ז"ל, ורותי ניצן - בתם של ג'וליה ואריה).

היה זה בפורים כשהחלטנו לחפש אותם כ"עשרת בני כוש", הלבשנו אותם בחצאיות קש צבעוניים, יוני התקרב יותר מידי לפרימוס הדלוק בצריף והחצאית שלו החלה לבעור! חוץ מהתקלה הזאת, הכל עבר בשלום ומאחר שזאת היתה כאילו ההופעה הראשונה שלי - קיבלתי בטחון. בימים ההם - כל המשק, כל החברים השתתפו בחגיגה הזו. אלה היו הילדים הראשונים, הם היו הילדים של כולם,

כפי שהזכרתי קודם, היה זה אחרי המלחמה ועם העלייה הגדולה - הזמן שנקרא אז "צנע" וכל דבר היה בצמצום. הממשלה חילקה תלושים למזון הבסיסי והוותיקים ודאי זוכרים את ה"קלופס", מין קציצה אמורפית ואת ה"קאווה" שהיה צריך להזכיר לנו את הקפה אותו המתקנו במין ריבה נוזלית. ולא נשכח את חצי הביצה הקשה שהגשנו לארוחת הבוקר וחבילת המרגרינה המחולקת ל-8 מנות.

גם בגן הרגשנו את החוסר בכל דבר, והצטרכנו להמציא פתרונות. כדי לתת לילדים אפשרות לצבוע, בישלנו מין דייסה דלילה מקמח ומים, שערבבנו עם אבקות צבע - והנה פלטה שלמה. גם ניירות לא היו, אז לקחנו את שקי המלט שהיו עשויים מכמה שכבות של נייר חום, גזרנו מהם גליונות, והיה לילדים נייר לצביעה.

בחורף הראשון ירדו גשמים עזים שהציפו את האוהלים במעברות שהוקמו בכל רחבי הארץ לקליטת העולים. לחשוב שקרית שמונה, אז חלסה, העיירה הערבית שנעזבה, היתה למעברה, וכמו כן מעברה ליד ראש-פינה - היום חצור! גם אנחנו קלטנו כמה ילדי עולים לתקופת החורף הקשה, למרות הצפיפות בגן. התוצאה הלא נעימה היתה שכולנו נדבקנו בכינים, והטיפול אז, שלא יאומן, היה - חפיפת ראש בנפט! זה הרג את הכינים על בטוח!!

טיילנו הרבה בסביבה הקרובה. היעדים המועדפים היו: אבן התותח (של מוסי ז"ל) ותל רומן. היום בתל רומן נבנית השכונה החדשה, אך אז היתה זו גבעה מלאת קוצים ואבנים ומשם השקפנו על הקיבוץ הקטן שלנו. ירדנו למנסורה ואף מעבר לזה - לכיוון הירדן. פעם באביב, סיפרו לנו שגדלים נרקיסים למטה, אך מהר מאד העליתי את הילדים בחזרה למעלה לאחר שראינו חייל סורי קרוב מאד, בצד השני - אז - רמת הגולן - שטח האויב.

כל שנה בחופשת הקייץ התקיימו השתלמויות בסמינר הקיבוצים, במקום החדש – רמת אביב. השבועיים המרוכזים האלה נתנו לנו, הגננות, את ה"פוש" להמשך העבודה. אחרי אחת השתלמויות האלה, חזרתי למשק – ישר לחתונה שלי. דוריס לברט ז"ל ושוש אפשטיין תיבדל לחיים ארוכים, הפתיעו אותי עם שמלה לבנה, שתפרו לי בהיעדרותי. (שנים אחרי זה, ראיתי שוב את אותה השמלה כשלבשה אותה אורלי ארנולד שהתחפשה לכלה או מלכה בפורים!).

כעבור כמה שנים, התחלנו לבנות בתים – והבית הראשון היה גן שקד, החידוש הגדול היה בו בית שימוש של ממש!! ... אך כל זה כבר סיפור אחר.

אני נזכרת בכל זה, בעיניים של היום וזה נשמע כמו "איזה מסכנים" או "איך אפשר לחיות ככה", אך למעשה ההיפך הוא הנכון. האמת, לא היה קל, אך התגברנו כולנו, וכל אחד לחוד באהבה גדולה על כל הקשיים. ומי שנשבר – עזב.

יכולתי להמשיך עוד ועוד, אך אינני רוצה לשעמם אף אחד עם "סיפורי הסבתא". אני כבר שומעת את הצעירים מגחכים על "הותיקים עם הנוסטלגיה שלהם". והם צודקים!!

יעל נמנוב

לבקשת שושנה אני נענית וכותבת.

"כאשר קיבוץ היה קיבוץ".

ראיתי את הכותרת הזאת באיזה שבועון לפני שבוע ובמבט ראשון הוא הפריע לי. במבט שני הבטתי בכתוב מנקודת מבט יותר פילוסופית.

כיהנתי כחברת וועדת התרבות של כפר הנשיא שלוש פעמים, פעמיים כחברה מן המניין ופעם אחת בתור רכזת. בשנות החמישים והשישים "תרבות" הייתה חלק גדול בחיינו. עבדנו, בילינו שעתיים ביום עם ילדינו, ונוכחנו פעם בשבוע באסיפה כללית.

פעם בשבוע היה סרט. מישהו הקרין ואם אני זוכרת טוב מישהו נוסף הפעיל את הקול - או את התרגום. כמעט כל ערב שבת היו ריקודים - ריקודי סלון וריקודי עם. כולנו רקדנו. המוסיקה נוגנה בפספון ותקליטים, לא הייתה הגברה. כולנו יכולנו לשמוע וגם ליהנות מבלי להתחרש. באחריותה של וועדת התרבות היה גם לימוד עברית, קורסים פרטיים, ופעם בשנה ירח לימוד. היו הרצאות לא רק בערב, לפעמים גם אחרי הצהרים.

לפני כעשרים שנה הייתי רכזת תרבות. הייתה לי וועדה אבל מכיוון שהיה קשה להפגיש כולם או חלק מהם, כולנו קיבלנו על עצמינו תפקידים שונים. בתקופה הזאת ארווין התחיל לטפל בנושא של תרבות חוץ, עם המודעות שתלה והוא תולה עד היום (תודה ארווין) על גבי לוח המודעות-שעל יד הספריה. אני לקחתי על עצמי ארגון ערבי שבת. גם אז לא היה כסף רב וכוונתי הייתה להשתמש במעט שהיה לתרבות תרבות, ולא לתרבות האוכל.

תקציב תרבות היה גם לחגים. במועדון הגשנו עוגיות זולות ולא הייתה מכונת קפה, אבל כן היה אירוע פעמיים או שלוש בחודש. היו הרצאות, עבור חלק מהם הייתי צריכה לשלם למרצה אבל הרוב היו בלי תשלום.

אגב אני בטוחה שגם היום לא חסרים אצלנו אנשים שיודעים להרצות. עבודתי לרוב הייתה להזכיר לחברים בימי שישי או בחדר אוכל, או להתקשר טלפונית, להודיע שוב ולהדגיש שההרצאה הזאת היא ממש משהו, וחבל להפסיד.

שלוש או ארבע פעמים בשנה התקיימו הצגות באולם דדו, גם אלו עלו מינימום של כסף. היו עולים חדשים (מברית המועצות) שהופיעו, היו גם הצגות יחיד. העלות הגדולה הייתה לכיוון הפסנתר. הפסנתר שנתקבל כמתנה משרה דבולט. אפילו ניקיון האולם היה של חשבון הקהילה.

בערב שבת שעבר ביליתי בבריכה אני מוכרחה לומר שפנים שלא ראיתי אז בימי התרבות שלי, גם לא ראיתי הפעם.

התרבות שלנו היום היא בעיקרה סביב החגים ותודה לאל לא חסר מהם, כן, חייבים להיות קצת פילוסופים.

בת שבע מרקוסון

בישול אוכל לתינוקות

בין מספר המקצועות השונים והמשונים שרכשתי בזכות דרישות סידור העבודה, היו כאלה שלא מלאתי בהצלחה רבה או לזמן ארוך, כגון: עובדת בגן הירק – חליתי בצהבת עוזרת הנהלת חשבונות – עד שהגג נמס מרוב רטיבות וכרס עלי! סיעת רופא שיניים – והתעלפתי ליד המטופלת תוך כדי ניתוח מסובך!

ואז נכנסתי לקודש הקודשים; מטבח הילדים, הייתי "מבשלת תינוקות" – ויותר מאוחר גם לכל בתי הילדים האחרים, כאשר הקימו אותם.

התפקיד הרם דרש ממני לקום בשעה 5 בבוקר, על מנת להספיק להרתיח את החלב ולבשל דייסת קווקר או סולת, לחתוך הרים של לחם במכונה שסכיניה הרבים הפחידו אותי כל בוקר מחדש. גם תה חלש בישלתי - הכל לתוך כדים

וכלים של אלומיניום, שהמטפלות הביאו. אבל הכי חשוב - בבישול התינוקות – היה מיץ העגבניות, הנוזל החיוני כל-כך לבריאות הדור השני לכפר הנשיא. קדָם לעשייה ויכוח נרגש עם האקונום-ית האם בכלל יש אישור לתת לי מן הפרי האדום והעסיסי. אחר כך בא הפרוייקט, להפיק ממנו את המיץ! "בלנדר"? - תשכחו מזה. הכלי המופלא שעזר לנו אז היה מן מסננת עגולה עם ידית מסתובבת, בשם "מולי", הכל ידני כמובןץ

בצריף חדר האוכל הישן מטבח הילדים היתה תוספת של הרגע שבו היה צורך בפניה נפרדת לבישול יותר "סטריילי" עבור התינוקות. משום מה, בכניסה מבחוץ היו 3 מדרגות מתחת פני השטח שכתוצאה מזה – בימי הגשמים (שאז ירדו בכמויות עצומות כל החורף, כך נדמה לי) המים זרמו ישר אלי, ובין הבישולים והלחץ לעמוד בזמנים המדויקים, עוד ניהלתי קרב אבוד בעזרת ה"סקוויג'י", להוציא את השיטפון בכיוון המטבח הגדול, דבר שהמבשלות הוותיקות לא ראו בעין יפה בלשון המעטה!
כל החדרון הקטן היה בערך 2מטר על 2 מטר – מקום לכיריים של גז, כיור, שולחן הכנה וארון כלים. המקררים, כמו גם כל הפרודוקטים השונים היו ב"מלכות" האקונומיה ליד המטבח הגדול. להגיע לקופסת עוגיות, למשל, שהיתה מונחת על מדף גבוה – נעזרתי במקל ארוך וכמובן הפח נפל על ראשי ואת התוצאות אפשר לראות בפה שלי עד היום הזה!

כאשר עברנו לבניין ח"א החדש, מטבח הילדים זכה בפניה מרווחת במטבח הגדול – עם משטחי נירוסטה מבריקים וכיור כפול, חשבתי שהנה הגיעו ימי המשיח ועתידי וורוד ואיתן. אך הגורל רצה אחרת. יצאנו לשליחות, ותוך כדי תקופת השליחות התעקשתי להשתלם במקצוע הבישול להמונים, הורס התנהל במטבח וחדר האוכל המפורסם של "מרקס אנד ספנסר" ברחוב בייקר הידוע. חזרנו לקיבוץ אחרי שנתיים ודרשו ממני ישר ומיד להכנס ל...מפעל "גמדא" ז"ל.

ימי בישול התינוקות נשארו בזיכרוני כחוויה של הימים ההם כאשר היינו צעירים חסרי ניסיון אך מלאי התלהבות חלוצית – ימי הקיבוץ של פעם.

אילזה בן חנוך

הסיפור של "גמדא" בעצם מיועד לשתי אוכלוסיות. האחת, שהיתה כאן לפני 34 שנים, שחוותה את הסיפור, ועבורם זה חלק "חי" של תולדות הקיבוץ; והשניה, שעבורם, זה "סיפור" מהסרטים. עבור כולם, למעשה, שם הסיפור הוא :

גמדא – כור.

גמדא - כור

בתחילת שנות ה-60, בעקבות היותנו בעלי בית היציקה לחמרן (אלומיניום) הידועים בארץ, פנה אלינו תעשיין, (בקנה מידה זעיר), מאנגליה, והציע לנו לרכוש ממנו את סדרת התבניות של מכוניות-צעצוע, ולייצר אותם בארץ, וכך סיפורנו התחיל. מספר קטן של חברים, עמלו בשיטה ידנית וייצרה כמה עשרות מוצרים ביום, שהיוו אטרקציה לילדי ישראל, ביניהם בעיקר מוצרים צבאיים וגם אזרחיים. שם המפעלון: גמדא.

מספר שנים לאחר מכן, לאחר שמפעלון זה נסגר, הופיע תעשיין ציוני, מדנמרק, אצל שגרירת ישראל שם, עם הצעה אמריקאית, גרנדיזית, לייצר בארץ, דגמי מכוניות (על סגנון MATCHBOX), בקצב של ,, 10,000 ליום !!!

הוא פנה לענק התעשיות בארץ, "כור", האם הם מוכנים לקחת את הפרויקט על עצמם, והם פנו אלינו, בתור יצרני המכוניות הזעירות, היחידים בארץ, בהצעה נקיים שותפות, הם ייצקו את שלדי המכוניות מחמרן, ואנחנו נצבע אותם ונרכיב את כל יתר החלקים.

הקמנו מבנים (שהיום מהווים את משרדי הבונים ואת חדרי ההרכבה של הברזים והמפעיל, ומחסני החלקים שלהם), וקנינו ציוד ואמצעי יצור. והעיקר, כדי לייצר 10,000 מכוניות ביום, היינו זקוקים ל "פס יצור", שאת עיקרו, תכנן ובנה JIMBO !

הקמנו "צוות לעניין" מורכב מ: דייב מנצ'סטר (מנכ"ל), ג'ק גולן (מומחה לתבניות ויציקות), אדי (מנהל ייצור), עליזה נמלי (המומחית ליצור צעצועי גמדא הישנים), וטומי (כמחסנאי). המספר 10,000 מהדהד בראשינו יום וליל.

המשלוח הראשון היה אמור לצאת ביוני 67 ואנחנו התחלנו לעבוד באפריל! רכזנו 60 בנות (14 עד 16) מחצור כדי לאייש את קו היצור, מינינו את אריה דביר (ז"ל) להפעיל את מכונת הצביעה, ו HOP יצאנו לדרך! עם בעיות אין-ספור, הייצור התחיל, אך עם כל האופטימיות, לא ראינו סיכוי לעמוד בלוח הזמנים של הלקוח האמריקאיץ ואז קרה הנס (אמנם, האכזר) והציל אותנו ,, ,, ,, מלחמת ששת הימים !

חוץ מלהוות תרוץ טוב (ואמיתי) כלפי האמריקאים (וכלפינו, גם), 2 עובדות בכל זאת יצרו מכשול של ממש: אריה דביר נהרג בגולן, ו ,, ,, פגז סורי נחת ליד קיר המפעל החדש, ועשה שמות בתוצרת ובחלקים, כששכבת אבק מכסה את רוב שטח אולם הייצור.

למרות התחלה קטלנית זו, התחלנו להתארגן, ולרכוש נסיון. חלק מהצוות התחלף, וכמו כן תחלופה אצל הבנות, אך החלום של ה-10,000 התחיל להראות באופק, למרות הקשיים שבדרך, ולא רק אצלנו, אלא גם בחלקם של

כור - חמת, וספקי חלקי הפלסטיק. מצאנו קיצורי דרך ע"י שליחת החלקים מהמרכז בארקיע היומי ושיפרנו את תהליכי היצור.

יום אחד, היום המיוחל הגיע ! ייצרנו 12,000 מכוניות ביום !!!

בכלל, הפכנו להיות פאר הייצור התעשייתי הישראלי. הגיעו אנשים בעלי שם מכל הארץ, לראות איך המכוניות הזעירות מושאות על סרטים נעים, כולל שלבי בקורת, עד שיורדות בכוחות עצמן במסלול המשופע, אל סרט האריזה.

ומי היו הנהנים העיקריים? (1 חיילי צ.ה.ל, שהגיעו בזרם אינסופי לקנות "גימלים", מכוניות שנפגמו טיפה, ,,, בשקל! ו 2) הגנות והמטפלות עם זאטוטיהם, כדי למלא את המלאי שלהם. כמעט לא היה בית בישראל שלא היו בו מכוניות גמדא (אולי זו הגזמה קטנה!).

אוכל לספר סיפורים אין-סוף על האירועים השונים שאירעו במשך כמעט 10 שנים של קיום המפעל, אך די בהקדמה זו, ומי שמעונין לשמוע יותר יוכל לפנות לכל אחד מתריסר החברים שהשתתפו בחוויה (עליזה, טומי, קני, אלזה, קרול ל, ווילי פ, אורי ש, וכו').

אדי נמינוב

זכרונות מביה"ס המקומי

בת 22 סיימתי את סמינר "אורנים" ונהייתי מורה מוסמכת בישראל. בספטמבר 73 הוקפצתי למים העמוקים וקיבלתי כיתה ב'-ג' מצורפת. בכיתה המצורפת דרו יחדיו שני שנתונים. חלק מן המקצועות הם למדו יחד, ומקצועות אחרים כמו חשבון, תורה ועברית למדו בנפרד, בעוד הקבוצה המקבילה בשיעורי אומנות, התעמלות ומוסיקה.

הייתי מורה "ירוקה" וצעירה. למדתי בוטניקה וזואולוגיה, אבל לא הכרתי עדיין את כל הצמחים והציפורים ברמת כורזים. למדתי דידיקטיקה ופסיכולוגיה, אך לא ידעתי מה עושים עם ילד הייפר אקטיבי, שלא מסוגל לשבת במשך שיעור על הכיסא. ידעתי מצויין כיצד להכין מערך שיעור, אך לא היה לי מושג איך מלמדים ילד מתוסכל, שלא מצליח לחבר את האותיות לכדי מילה שלמה.

חלק גדול ממה שאני יודעת היום אפשר לזקוף לזכותם של תלמידי הראשונים. מילד אחד למדתי שתלמיד, שלא מצליח לקרוא יכול להיות בעל ידי אומן ולצייר ציורים שהם העתק המציאות. ממנו גם למדתי לזהות שורה ארוכה של ציפורים ולקרוא להן בשמן. מילד אחר למדתי שכדי להשתלט על ילד כועס, יש לקנות את אמונו ע"י בניית קשר אישי. ילדה חמודה אחת לימדה אותי, שלא כל ילד

לומד באותה שיטה, ולפעמים כדי להקנות לילד קריאה וכתובה, צריך למצוא דרכים יצירתיות, שלא כתובות בספר. מתלמיד נוסף באותה שנה למדתי את המושג "ילד מחונן". היו לו כישורים מתמטיים וכנראה גם לשוניים. יום אחד, בשעה שאספנו חלזונות בגינה הוא העיר לעצמו בחיור: "חלזונות... איזה מן שם זה חלזונות?" "מה לא בסדר בשם הזה?" שאלתי. "תחשבי על זה רגע.. הוא ענה. "חיל-זונות...!" והאמת, אף פעם לא חשבתי על זה לפני כן.

הייתי מורה טירונית, אבל נאלצתי להתמודד עם רוב הבעיות ללא עזרה וללא צוות תומך. גם שתי המחנכות הנוספות, המנוסות יותר, לימדו כל אחת שתי כיתות. שתיהן היו עסוקות כמוני עד למעלה מהראש עם התכנים והעניינים בגילאים שלהן, לא היה מקום לעבודת צוות. גם לא היה חדר מורים בו אפשר להיפגש, להחליף חוויות, לשתף ולקבל הדרכה. כמובן שאי אפשר היה להתייעץ בטלפון, כי למי היה טלפון? גיששתי את דרכי באפלה ובתחושה של בדידות מזהרת. לעומת זאת, היתה, למזלי, ספריית ילדים ובה אוסף ספרים מכובד. ובספרייה היו תיקים רבים עם נושאים מגוונים ומאות דפי עבודה, שהכינו בזמנו המורים שלימדו אותנו ואלה שבאו אחריהם. שושנה אדלשטיין ז"ל השאירה אחריה ירושה עשירה של כרטיסי עבודה ומסורת של עבודה עצמית. אפשר היה לחדש, לשפץ ולהשתמש בחומרים האלה מבלי "להמציא את הגלגל מחדש".

סדר היום שלי סבב סביב הכיתה מהבוקר עד אחה"צ: שיעור ראשון, ארוחת בוקר משותפת, עבודה עם הילדים (שטיפת כלים, ניקוי שולחנות, גינה, משק ילדים ועוד), שלושה שיעורים נוספים, ארוחת צהריים, מקלחות, החלפת ספרים, השכבה למנוחת צהריים ושיעור נוסף ב- 15:30. השיעור של סוף היום היה בדרך כלל סיפור בהמשכים. המשכתי את המסורת מהימים בהם הייתי אני ילדה. זה היה השיעור שהכי אהבתי ללמד והשיעור שתלמידי הכי אהבו, אני חושבת. הספרים שבחרתי להקריא היו בדר"כ אותם ספרים קלאסיים ששושנה הקריאה לנו: גילגי, הלב, אי הילדים, מחניים, אורה הכפולה ואחרים. כן, הספרים, אז, מלאו את חיהם של הילדים, שלא ידעו את המחשב.

כחודש וחצי לאחר תחילת השנה, באוקטובר 73, פרצה מלחמת יום כיפור. לאחר שבוע ימים במקלטים עם ההורים, הוחלט במזכירות, שיש לחזור למסגרת הלימודית. עברנו ללמוד בבונקר הסמוך לכיתה. הילדים ישבו על מיטות הקרש התלויות בשתי קומות על הקיר, כשרגליהם מתנפנות באוויר, וכך עברו עלינו השיעורים, כשבחוץ נשמעים הדי הפגזים והאזעקות, הילדים "מתים מפחד" ואני, הגיבורה, אמורה להרגיע אותם.

פעם בשנה היינו עורכים "נושא מרכז" שהקיף את כל הכיתות מא' עד ו'. כל המורים -למוסיקה, ריתמיקה, טבע, ציור, מלאכה, המחנכות, המטפלות וגם הורים, כולם התגייסו להקמת מרכז למידה עם פינות עבודה, יצירה, ופעילויות שונות ביום ובלילה לאורך השבוע. זה היה השיא של שנת הלימודים בדומה למחנן של היום, שהוא השיא של חופשת הקיץ. גם כיום יש "נושאים מרכזים" ב"מבוא הגליל", שלובשים ופושטים צורה בכל שנה. אבל אז, היה בשבוע הזה

מין חדוות יצירה מיוחדת, כשכל 60 הילדים שלנו שוברים שגרה, יוצאים מן המסגרת ונהנים ללמוד.

אחת לשנה היינו יוצאים לטיול שנתי. זכור לי טיול אחד לעמק יזרעאל, כשכיתתי הראשונה היתה בכיתה ד'. זה היה יום קייץ חם, אי שם בין שדות שלף צהובים, בדרך יבשה וקוצנית. אחד הילדים הבחין בשני נחשי צפע גדולים בעיצומו של מעשה חיזור או הזדווגות. הם היו כרוכים זה בזה, כשמחצית גופם מתרוממת כלפי מעלה, מתנועעים יחד בתנועת ריקוד איטית ומהפנטת. כל הילדים והצוות עמדו סביבם במעגל במרחק סביר ובשקט מופתי, פעורי פה מהמחזה המרהיב. הנחשים, שהיו כל כך שקועים במעשה האהבה, כלל לא שמו לב לנוכחותנו. לפתע שלף אחד החברים המלווים שלנו את רובהו, טען אותו וירה בשני הנחשים למוות. נכון, זה היה אולי מסוכן ולא אחראי לעמוד כך, קרובים למדי לנחשים האלה, אבל למה להרוג ככה לעיני הילדים?

כ- 13 שנים עבדתי בבית הספר המקומי בקיבוץ. בכל שנה שרתי עם תלמידי בטקס תחילת השנה את שירם של מקס מדר ושלומית עדר (ליפשיץ) "בכפר הנשיא יש בית ספר/ בית ספר בכפר הנשיא/ ילדים לומדים בו בסדר/ כי הרי הם הדור השני...".

הספקתי ללמד שלוש כיתות מצורפות, להיות מורה לחינוך מיוחד ולנהל את בית הספר. לקראת סוף התקופה הזאת הגיעה לאסיפה הצעה לעבור לבית הספר האזורי באילת השחר. המועדון היה מלא מפה לפה, חברים רבים הביעו דעתם בלהט כמו בימים ההם, ולבסוף היתה הצבעה. כל האצבעות הורמו **נגד** העברת ביה"ס ל"מבוא הגליל" ורק האצבע שלי היתה **בעד**. למה? זה סיפור אחר. אבל כעבור שנתיים, ב- 1988 ניצח משרד החינוך, שקבע שאין לפתוח ב"ס עם פחות מ- 100 ילדים. בית הספר המקומי, שהיה, עד אז, מרכז העצבים, הלב הפועם של הקיבוץ, נסגר.

נורית אורן

מסע הכבשים מעין - חרוד

למנסורה

סיפור שעדיין לא סופר

השנה 1949. באוגוסט החלטנו להקים את ענף הצאן במנסורה. לעבודה בענף החדש יועדו כמה חברים: ג'ו ריפקינד (שהיה אז מרכז הקניות, וכדי לפנות אותו החליף אותו המא"ז - יצחק עדר, שהחליפו כמרכז קניות בחיפה). ווילי פינקוס, ועולה מאוסטרליה ששמו יצחק האוסטרלי...

הקמנו דיר בבית המוכתר של מנסורה, הוקמו גדרות, סידורי מים, מקום איכסון למספוא, וכד'.

בעזרת "אירגון הנוקדים" ותקציב ממחלקת ההתיישבות של הסוכנות, רכשנו את העדר בעין-חרוד. היה זה עדר של 280 כבשי אוואסי ערביות (בעלות אליות) שהגניבו איכשהו את הגבול, והן רוכזו בעין חרוד.

עכשו עמדה הבעיה כיצד יגיע העדר מעין חרוד למנסורה.

כסף לא היה לנו כמובן להביא אותן במכוניות, והוחלט להביאן ברגל.

המא"ז המקומי יצחק עדר, שהיה ותיק מלחמת העולם השנייה, היה היחיד במשק עם ניסיון בקריאת מפות, ולכן הוחלט שהוא יהיה בצוות המוביל את העדר, שימצא את המסלול הנכון והקצר ביותר. עימו צעד וילי פ. שלמד את מקצוע הנוקד בכפר-גלעדי, וחבר נוסף, האוסטרלי.

המסע תוכנן לארבעה ימים, עם מקומות לינה בדרך.

אך התכנון נעשה לפי קצב ההליכה של כבשים יהודיות שמנות ומפונקות, ולא ידענו שכבשים ערביות הולכות הרבה יותר מהר, מתוך צורך לחפש את מזונן... התוואי היה מעין חרוד לכפר תבור, דרך קבוץ גזית, שם היינו אמורים ללון בלילה הראשון.

הלילה השני תוכנן בבית קשת, ונקודה נוספת ללילה השלישי. הכל תואם מראש עם הקיבוצים הנ"ל.

התחלנו ללכת עם 280 הכבשים, (ביניהן אחת צולעת, שדידתה מאחור, וחששנו שלא תגיע), וגילינו שהן מתקדמות מהר בהרבה משחשבנו.

בלילה הראשון כבר הגענו לבית קשת, מרחק כמעט כפול מהתכנון. צעדנו בכבישים רגילים, והתקדמו, כאמור, מהר.

כעת עמדה בפנינו השאלה - מה הלאה?

המשך המסלול עבר בדרך רומית עתיקה שמתחילה לא רחוק מכפר חיטין, ויורדת לכנרת ליד בית ימק"א. צעדנו בדרך סלולה, התקדמנו יפה, ובערב השני הגענו לגינוסר (שכלל לא נכלל בתכנון).

אנשי גינוסר פחדו להכניס את העדר לקבוץ, פן יעביר מחלות לעדרם, אך נתנו לנו ללון שם.

העברנו הודעה למנסורה שהמסע מתקדם יפה ושנגיע מוקדם מהצפוי.

למחרת המשכנו בדרכנו על הכביש, וליד המנזר האיטלקי של הר האושר חתכנו בשבילי-הרים ישר לורד הגליל. כך חסכנו את עיקולי הכביש והתחבורה.

בראש פינה חיכה לנו חבר שבישר: אל תגיעו עדיין! השטח לא מוכן!

מול מסעדת "גיטל" הזכורה לטוב, הקימונו מכלאה זמנית בין העצים למספר שעות, עד שהתקבלה הודעה ממנסורה שניתן להביא את העדר.

כל העדר הגיע בשלום, כולל הכבשה הצולעת - -

סופר ע"י יצחק עדר ב- 2009 (ערכה: רחל גינת)

עדי ין בקשר

מסתכלת לאחור בזמן, הדבר הטוב ביותר בלמד אומנות את הדור השני בבית ספר קטן, הוא עד היום יש לי קשר מיוחד עם אותם "ילדים" מכיתת צבי והלאה. ממש בלי שפה אבל עם הרבה התלהבות ומעט חומר התחלתי ללמד אמנות.

בקולג' באנגליה למדתי אומנות אבל בעצם עבדתי גרפיקאית כשמונה שנים בברזיל ובאנגליה.

במשק לימדתי כיתות ד' עד ח'. תמיד היו לנו תנאים לא טובים ללימוד רוב הזמן לימדתי ליד מקס הוא מימין ואני משמאל, כך שלימדתי ציור עם מוסיקת רקע. הצריף היה קטן עם שולחנות לימוד קטנים והיו רק מים בכיור בחוץ וילדים עמדו בתור כדי לקחת קצת מים לצבעים.

יום אחד הכנסתי קצת מים בצנצנת ועמדתי מול הכיתה, כשילדה אחת אומרת לי איזה יופי של סיכה לילה יש לך על הסוודר, לא שמתי לב שהיתה שם קודם. הבטתי על חזי וראיתי עטלף תינוק נדבק אל חזי. אני נתתי צעקה וכל הילדים צרחו איתי ביחד, יצאנו החוצה ועוד שלושה עטלפים קטנים נפלו עלי מן הקן שעל הגג, שלא נראה שנבהלו מסמפונית הצרחות.

חלק מהלימודים היו הסיפורים שהבאתי לילדים ממקומות שונים בעולם. סיפורים שחוויתי סיפורים ששמעתי. עד היום ניגשים אלי "הילדים" של אז בחיבה, (יש כאלה עם נכדים כבר) זוכרים את השיעורים, זוכרים את החוויה של ההסתכלות, לדעת לראות את יופי הטבע מסביב.

אז, כולנו עבדנו בכל מיני מקומות במשק, היינו מורים חלקיים, ולא קיבלנו זמן להכנת השיעורים, זה נראה היה למנהלי הקיבוץ כלא רלבנטי.

אחר כך ביקשו ממני גם ללמד התעמלות וספורט, לא נהייתי מזה, לא היתה לי גישה לזה, לא היתה לי שפה מספקת, ולא היה פשוט ללמד את הילדים הפרטיים שלי בין היתר – לא להם ולא לי. ברגע שנמצא מישהו מקצועי יותר פרשתי מהנושא.

בתקופת מלחמת ששת הימים עומרי היה בר מצווה, לפני שפרצה המלחמה החלטתי להעלות עם כיתת אייל, את ההצגה "עליסה בארץ הפלאות" על הבמה. אריק ארנברג ז"ל תירגם עבורי את הסיפור מאנגלית, ובמסגרת שיעורי האמנות הכינו הילדים את התפאורה, והתלבשות. כשפרצה המלחמה אני רצתי ממקלט למקלט לחלק ניירות וגירים לילדים. כשהגיע זמן לחגוג את בר המצווה. לא היו כאן גברים בקיבוץ, כולם היו מגוייסים. העלינו את ההצגה עם החיילים שהיו כאן מבחוץ, הם אכלו את כל העוגות.

כשחזרו הגברים שלנו והאבות מהמלחמה העלינו שוב את ההצגה וחגגנו שוב לכל הקיבוץ.

כאשר בית הספר המקומי עבר לאילת השחר, גם אני יצאתי החוצה. לימדתי באילת השחר, בכפר בלום ובתל חי.

לפני כשבע שנים נשמעה נקישה על דלת ביתי, בפתח עמד יהודה עדר שכנראה חזר מלהביט בשקיעה מעבר לטובה, חיוך רחב על פניו והוא אמר: לילה, באתי להגיד לך תודה. כי בשיעורים שלך למדתי להסתכל על היופי של הטבע שיש סביבנו תמיד. ואני תמחה עיני לך: אבל יהודה, אתה אף פעם לא ציירת. ישבת שם ולא עשית כלום. נכון, הוא ענה לי, מתחת לשולחן פתרת תרגילים במתמטיקה, אבל אני הקשבתי לכל מילה שאמרת בשיעור.

וכך אני עוברת ממקום למקום בין השנים, בין הימים, פוגשת באותם "ילדים" של לפני 30 40 שנה, והם אומרים לי דברים כל כך יפים, נעים לשמוע, נעים שזוכרים אותי ואת שיעורי האמנות שלי. יש בזה קסם מיוחד בקשר הזה שלא ייגמר.

לילה בן אבי

כפר הנשיא במלחמת השיחרור

סיפור שעדיין לא סופר

לאחר כיבוש משמר הירדן והתקדמות לעבר מחניים, נעצרו הסורים בגבעה 243, הצד הצפוני של הכביש (כיום מושב משמר הירדן), ונוצר מצב שמימינם היו כמה עמדות ישראליות (איילת השחר וחולתא), בזמן שבצד השמאלי, מדרום, היה שטח הפקר שקרא לגנב, כי לא היה מי שימנע מהם להתקדם לאורך הירדן עד לכנרת.

שלטונות הצבא, שהיו אמורים לסגור פירצה זו במערך הכוחות, גייסו לצורך זה את קיבוץ "הבונים חדרה", שחבריו היו עסוקים באותו זמן בבניית ביצורים בעמק הירדן; והם נשלחו להקים משלט ליד כפר ערבי נטוש, מנסורת-אל-חת, ומכאן השם: "משלט מנסורה".

חברי הקיבוץ, מרביתם יוצאי המדינה שזה עתה שמטה את המנדט – בריטניה – עולים חדשים שלא מזמן השתחררו ממחנות המעפילים בקפריסין ועתלית, ונוסעי האוניה "אקסודוס", היו מחוסרי השכלה צבאית כלשהי. לקראת סיום ההפוגה הראשונה, בליל 2.7.1948, בצאתם ממחניים בליווי מחלקת חיילים מגדוד 22, הגיעו 56 חלוצים (ביניהם 12 בנות) למקום, והתחילו להתחפר

במכושים ובטוריות, כי ציוד כבד יותר לא היה בנמצא. לחלוצים לא היה נשק פרט לאקדח 'מאוזר' אחד, ולכן נדרש ליווי החיילים. הנשק הגיע יומיים מאוחר יותר, ישר משדה התעופה, לשם הגיע במבצע "בלק": רובים צ'כיים, מקלעי מגל"ר 34 על תחמושתם, בקבוקי מולוטוב ומרגמות "2 תוצרת תע"ש, וכנשק אנטי טנקי קיבלנו שנו רובי פיאט, שלל מהצבא הבריטי. עם הנשק באו גם שני מדריכים מטעם ה'גוש' (אחד מהם מכפר סאלד), שעזרו בהסרת הגריז מכלי הנשק והתחילו לאמן את החברים בשימוש בו. כבר למחרת הגעת הנשק עזבה מחלקת החיילים ששמרו עלינו את המקום, כי הרי היינו חמושים, ולא חשוב שלמרביית ה"חיילים" לא היה מושג מאיזה צד יורה הרובה...

במקביל לעליית המשלט על הקרקע ובתגובה לו, עברו הסורים את ואדי שאהיון דרומה, והתמקמו בגבעה 223, כקילומטר ממשלטנו, וחיילי צה"ל, כמו במשחק שחמט, תפסו עמדות מולם בגבעה 220 ובגבעת העץ.

עם התחדשות הקרבות בתום ההפוגה (10.7.1948), אירעו, למזלנו, כל הפעולות מצפון לכביש משמר הירדן – מחניים, בעת הניסיון של מבצע "ברוש" להדוף את הסורים מהמובלעת שכבשו, ניסיון שלא עלה יפה.

תפקידנו בעת הפעולות הללו היה להטריד את בית המכס הסורי באמצעות כיתת מקלעי בזה (BSA) של הצבא. כתשובה ספגנו הפגזה סורית לא יעילה, ובהמשך גם הפצצה אווירית (ביום 17.7.1948), שגרמה לנזקים כבדים לרכוש ולשמחתנו – הסתיימה בלי אבדות בנפש, הודות לתעלות ההגנה האנטי-אווירית שחפרנו לצורך זה. אציין עוד שאחד המטוסים שהתקיפו אותנו הופל ליד איילת השחר.

פעילות זו וניסיון כושל אחד למקש את מעבר הירדן ליד ואדי אלמין (מיצד עתרת כיום), מסכמות את הפעילות הקרבית של המשלט במלחמת העצמאות.

יצחק עדר (מא"ז מנסורה בדימוס) נכתב ב-5.2.1996 (ערכה: רחל גינת)

המפעיל

סיימתי לעבוד במחלקת האלומיניום. מייקל כהן היה מנהל המפעל. המפעל עשה יציקות באיכות תעופתית, והיינו מוסמכים על ידי רוב חברות התעופה האמריקאיות.

היינו מייצרים לפי הזמנות. היה קשה לקבל הזמנות. כשסיימתי את התפקיד, מייקל אמר לי; הגיע הזמן שלאומיניום יהיה מוצר מדף. שאנחנו ניצרו. שלא נחכה רק להזמנות. ואז התבקש שנעשה משהו בנושא המפעילים. עד אז מכרנו את המפעיל "נורבורו" עם ברזי הנירוסטה לתעשייה. המוכרים שלנו אמרו לי שחבל לבזבז זמן בחיפוש אחרי מפעיל אחר, מפני שה"נורבורו" שאנו משווקים הוא הקדילאק של המפעילים הקיימים.

כאשר אוסי נסע לאנגליה, אחרי שחברת "ווסטר" מכרה את מפעלה, כולל היצור של המפעיל, ביקשתי ממנו להיפגש עם מנהל ווסטר לשעבר, שהיה מיוודד איתו, ולשאול אותו האם הוא קיבל במשך השנים היזון חוזר על פעולת המפעיל שמצביע על אפשרות לשפר אותו.

ליאו נוריס, המנהל לשעבר, מסר לאוסי שהאיש שהמציא את ה"נורברו" והיה אחראי על הייצור שלו במשך 25 שנים, יושב בביריטון וממציא מפעיל חדש, כולו עשוי חמרן שעשוי לעלות בתכונותיו על אלה של "נורברו".

אוסי חזר עם דגם קטן של המפעיל החדש הזה. ג'ו סינה, מהנדס המפעל שלנו התלהב מהרעיון המחודש ואחרי שהעברנו את הדגם הזה בבחינת עבודה מאומצת, מנוהל ע"י אורי אדלשטיין, החלטנו ללכת על החידוש הזה. חתמנו חוזה רכישה על הפטנט ל-17 שנים והתחלנו בייצור המפעיל שקראנו לו COMPACT.

כאשר היה לנו צורך בייצור מידות גדולות יותר, נתקל המהנדס בביריטון בקושי לקבל יציקות חמרן גדולות שיוכלו לעמוד במבחן פרוזיות. מה שהאנגלים לא הצליחו לעשות, עשה אפריים מעין שלנו שפתר את הבעיה.

מאז, המפעל הזה כבש את השוק בארץ, וכן בעולם כולו, והיה להצלחה גדולה של מפעל הבונים, יחד עם הברזים המיוחדים מנירוסטה וכל יתר המוצרים.

שמואל חצור

האסיפה, ההצבעה והרמת הידיים.

האם מישהו זוכר את האספות השבועיות שהיו מתקיימות במוצאי שבת? לפעמים בחדר האוכל ולפעמים במועדון. הרגשת מחויבות להופיע. אוי איזו דרך להתחיל שבוע חדש אחרי אספה מתישה. פעם משעממת, פעם כואבת ופעם מצחיקה עד דמעות. לא תמיד היה קל להרים את היד, כי האדם או העניין שעבורו היית צריך להצביע בעד או נגד היה יכול להיות המטפלת של ילדך, השכן הכי קרוב אליך, קרוב משפחה או מנהל איזה ענף או שירות שהיית זקוק לו. ברור ששיקולים אלה לא פעם השפיעו על החלטתך. היו גם החלטות אבסורדיות ומגוחכות. אינני זוכרת מתי התבגרנו ועברנו להצביע בקלפי.

אספר לכם על החלטת אחת מגוחכת עד צחוק. אחרי שנים רבות של עבודה בחינוך בכל הגילים, בגיל 42 החלטתי שאני רוצה ללמוד ולעבוד בתחום החינוך

המיוחד והטיפולי. הקיבוץ החליט אז שלכל חבר תהיה האפשרות ללימודים אישיים או פונקציונליים, זאת אומרת מטעם איזה ענף או מוסד של הקיבוץ או בתחום האישי. בתחום האישי לפעמים נלמדו נושאים מוזרים למדי. אחרי כל שנות עבודתי בחינוך פניתי לועדת הגיל הרך לממן את לימודי. הם היו תומכים ומבינים אך טענו שיש חברה אחת שלומדת גננת ואין תקציב לעוד אדם. הלכתי לועדת בית הספר והסיפור חזר על עצמו. במנוגד לאופי שלי דאז שנטה לוותר, נעשיתי עקשנית והלכתי לועדת החברה. מרכז הועדה, איש סמפטי ביותר תמך בי ואחרי יום עבודה מפרך בשמש הלוהטת הלך להתייעץ עם מנהל בית ספר התיכון בכפר בלום, לשאול האם משהו בגילי המופלג מסוגל עדיין ללמוד. תשובת המנהל הייתה שאין הרבה סיכויי שאצליח ללמוד בגילי. זה עשה אותי עוד יותר עקשנית וביקשתי לימודים אישיים. אחרי שנה וחצי של שיחות אין ספור עם המזכירה והמזכירות ועוד כאלה ועדות, בקשתי הגיעה לאספה. יש לציין שבשלב זה כבר קראתי המון בנושא, ואפילו לפי בקשת ועדת החינוך התחלתי לעבוד בתחום.

הייתה אספה מלאה והבקשה נדונה באריכות וברצינות. מרכז ועדת העבודה צידד בבקשתי. אחרי דיון של כחצי שעה של בעד ונגד, צצה למרכז הועדה הברקה גאונית. הוא הציע שיאפשרו לי את הלימודים בתנאי שבחזרתי מהלימודים לא אבקש לעבוד במקצוע. ההצעה התקבלה ברוב גדול. חזרתי מהלימודים, לא ביקשתי כלום ועבדתי בתחום כ-25 שנה בקיבוץ ומחוצה לו.

רחל אבידור.

אחות בקיבוץ

בטי דוארי יושבת על יד השולחן, בזמן שנרות הלילה נפתחים ולוקחים נשימה עמוקה מהאוויר הקיבוצי ספוג הזיכרונות. היא פותחת במשפט: "הייתי האחות הראשונה בקיבוץ".

"תחילת עבודתי בתור אחות החלה עוד לפני מנסורה. התחלתי לעבוד במקצוע בקופת חולים בחדרה ופעמיים בשבוע בלילות עברתי קורס עזרה ראשונה של מד"א, ביחד עם רינה טנא". לאחר מספר אימונים בזריקות לתפוז בהדרכתה של חנה, הזריקה הראשונה היתה לחבר קיבוץ שהתעלף מיד אחר כך, אני בעצמי כמעט התעלפתי מפחד, אך חנה תמכה בי והרגיעה אותי שאני בסדר גמור ואין מה לדאוג. בחדרה למדתי גניקולוגיה ובהמשך אף יילדתי 60 נשים.

כידוע, ביולי 48 עלינו מחדרה למנסורה, וביחד עם כלי המטבח והמיטות והמזרונים, סחבנו איתנו מזוודה גדולה של עזרה ראשונה.

אף אחד לא ישכח את הנסיעה הזאת של 10 שעות מחדרה למחניים. נסענו דרך טבריה ושם מילאנו את המזוודה הדלה בעזרה ראשונה נוספת. ירדנו למנסורה ב-2 בלילה, אני בין הבחורות הראשונות (איתי היו שתי נשים) וכשהגענו, הנחתי את המזוודה בצילו של עץ. במנסורה היו שלושה צריפים קטנים; אחד לאוכל, השני לבגדים והשלישי היה המרפאה.

התחלתי את תפקידי מיד. הייתי צריכה לחבוש פעמיים כל אדם בגלל שכל פצע נהפך למזוזה, ולכבס את התחבושות בדלי עם מים על פרימוס. אנשים שנשאו פצעים קשים, נשלחו לבית חולים חדרה. מלבד זיהום, הבעיה העיקרית הייתה קדחת. 70% מאנשי הקיבוץ חלו במלריה. בין השאר היו עקרבים גדולים, נחשים, זבובים ויתושים שהעבירו את המלריה מהביצות.

פרופ' מר, שהיה סגן אלוף בצבא הבריטי, היה בא וסופר את מספר היתושים. הוא היה זה שהביא את התרופה החדשה למלריה – פלודרין, שהקלה מעט על צבע עורם של החולים (עם התרופות הישנות היה צבע עורם נהפך לצהבהב).

בתקופה זו, כמובן שלא היו טלפונים ולכן היינו תולים סדין לבן על שתי קורות עץ. ד"ר אוחובסקי שהיה הרופא שלנו, הבין שאנו זקוקים לעזרתו והיה מגיע מראש פינה רכוב על סוס לטפל בחולים.

לאחר נישואיי למייקל ב-49 נשלחתי מטעם הקיבוץ לבית הספר לאחיות בבית החולים השרון בפתח תקווה. בסיומו של הקורס חזרתי הביתה ועבדתי ביחד עם רודה גולדמן במרפאה הראשונה בקיבוץ, שהייתה חצי צריף המחולק לחדרים: המרפאה, מרפאת שיניים וחדר המתנה קטן. הצריף היה על יד חדר האוכל ובית הרחצה המשותף.

פעמים רבות לא היה רופא שהתגורר במקום ולכן נאלצתי ללמוד לעשות דברים רבים שכיום אינם נחוצים במרפאה קיבוצית. (כמו שטיפת אוזניים), עם זאת, היו כמעט תמיד רופאי שיניים, ביניהם ג'קי ג'סמן ואישתו קלריס שהתגוררו אצלנו עוד כשהייתי בהריון עם ציון. אייריס ואני ליווינו אותם לחופה בחתונתם.

מצב התחבורה היה דל. אוטובוס היה מגיע פעם ביום, בבוקר, ולעיתים היו לי וויכוחים לקבל אוטו בכדי לשלוח נשים לבית יולדות, ראשית כל לבית חולים סקוטי בטבריה, ובשנים מאוחרות יותר לבית יולדות בצפת. לעיתים הרגשתי חוסר אונים לעומת חוסר באמצעים, והאחריות המוטלת עלי. תרופות היו מצרך נדיר ולא סיפקו לנו אותו כל חודש. וועדת בריאות לא הייתה עדיין קיימת ולא היה עם מי לשתף את האחריות הכבדה.

בפסח '50, הגיעו הנשים והילדים למנסורה החדשה – למשק. חלק מעבודתי במרפאה היה להציע עזרה לבתי הילדים והתינוקות.

בטי עדר ומיכל המאירי היו המטפלות הראשונות בחולים והן היו מסורות מאוד לעבודתן ובעלות ידע רב, דבר שגרם לי לביטחון והקלה.

כאשר היינו צריכים להתייעץ עם מומחים, היינו צריכים לנסוע נסיעה ארוכה מאוד. כמו הנסיעה לירושלים שנסעתי עם חברה לשם התייעצות עם גניקולוג. בתמורה לעזרתו הבאנו לו כמה תרנגולות. ברור לי שזה היה שווה יותר מכסף. ב64 נפתח חדר האוכל החדש. מושג חדש בחיי הקיבוץ. מתחת לחדר אוכל היו המשרדים והמרפאה.

רוברט הנריקס עזר בהקמת המרפאה החדשה, הוא היה על הברכיים על רצפת חדר ההמתנה במרפאה, מדביק דבק צהוב מיוחד שאמור להדביק את הרצפה. עבודה די קשה לאדם בשנות ה60 לחייו.

במרפאה היה לנו חדר לרופא וחדר אחות, ריהוט מקופת חולים, ארונות זכוכית, מיטות מסודרות וארון תרופות. פשוט גן עדן.

מול המרפאה החדשה הייתה מרפאת השיניים נטולת אמצעים משוכללים. המרפאה היתה פתוחה 5 ימים בשבוע ויום אחד בשבוע עבדתי במרפאת השיניים.

בסוף שנות ה-50 התגורר בקיבוץ רופא.

לפני ד"ר ליסנר, היה ד"ר הירש שהיה מומחה ילדים ולימד אותי הרבה מאוד. בשנות ה-60 הייתה לבסוף וועדת בריאות.

ב68 זמי בן צבי ואני נסענו לראש פינה לשכנע את שושנה בנימין לבוא לעבוד במרפאה. אחרי שנה של עבודה במרפאה פגשה שושנה את בחיר ליבה ניל והם יצאו לקיבוץ הסוללים. ב69 מייקל ואני נסענו לתל אביב והבאנו את פנינה לעבוד במרפאת הקיבוץ, אחרי שנה יצאה פנינה לעבודה במפעל הבונים ושושנה חזרה למרפאה.

בזכות האחיות החדשות, רמת הטיפול עלתה.

קיבלתי הרבה סיפוק מעבודתי. היום אני מאוד מתרגשת, אם מישהו מזכר שהייתי אחות ומתקשר לשאול אותי דבר מה.

בתור אחת שמכירה את הלחצים וההתמודדות הכלולות בתפקיד, אני מאוד מעריכה את האחיות שעובדות היום במרפאה טוטסי ויפעת, בעבודתם ובגישתם הטובה הן נותנות את מלוא תשומת הלב והביטחון.

שכולנו נהיה בריאים!

בטי דוארי

הד ים מן העבר . . . . .

לפני הרבה שנים, בשלהי שנות ה-70, כמעט פְּרֵה־יִסְטוֹרְיָה במונחים דיגיטאליים, נכנס המחשב הראשון לשרות ענפי המשק. "מחשב" בימים אלה נחשב כמעין ייצור אקזוטי, שמסוגל לשרוד אך ורק באוויר הצח של המועצה האזורית.

אבל בימים אלה נתקלנו בבעיה לוגיסטית: **בהנה"ח לא יכלו לגמור את החודש!** לא מדובר חס וחלילה על כסף, אלא על זמן – הסתבר שבמשך חודש ימים לא הספיקו מכוונות החישוב דאז לרשום את כל התנועות של אותו חודש – וכך נשארנו בגרעון מתמיד של רישום!

וכך היה לנו הכבוד להיות הקיבוץ הראשון (כמעט) בגליל העליון להתקין, לנהל ולתכנת מערכת ממוחשבת עצמאית, ולהדריך לבד את כל המשתמשים.

אחרי הנה"ח בא תורו של המפעל, עם מערכת פיננסית – לקוחות – הזמנות – עץ מוצר – רכש – יצור – מכירות. מה שחסר תכננו לבד – הרי כשכל הנתונים המעודכנים כבר נמצאים במחשב, רק צריך לדעת **מה** רוצים לדעת, ואז **איך** לאחזר אותם כדי לספק חתכים ודוחות מועילים ביותר. (וכך גילינו כל מיני דברים פיקנטיים שאסור לי לספר היום!).

תכננו ותכנתנו מערכות אחרות במשק, בין היתר מפות וכתובות ששימשו את השומרים, ואת בעלי ענפי השרות, אבל גולת הכותרת הייתה "תקציב כולל". אמרתי פְּרֵה־יִסְטוֹרְיָה (?). אחרי שהדגמתי אותה בכנס IBM היא הפכה ללהיט, עד שהצטרכתי לכתוב מערכת "אישית" למשקים רבים – כל אחת תפורה לצרכים ולנוהלים של המשק המזמין.

זה על קצה המזלג – אבל אני רוצה לסיים עם סיפור שהסתובב בין אנשי מחשבים בשנות ה-50 כשמחשבים כמעט ולא נראו מחוץ לאוניברסיטאות ומשרדי ממשלה והאינטרנט היה בגדר חלום נכסף בלבד:

מדעני מחשב באוניברסיטת אוקספורד שבאנגליה הצליחו ליצור קשר עם עמיתיהם באוניברסיטת קמברידג', לשמחת כולם! אלה בתורם יצרו קשר עם אוניברסיטת הרווארד בארה"ב וכולם קפצו באוויר מרוב צהלה! וכך המשיכה השרשרת בין האוניברסיטאות עד שכולן היו מחוברות. ואז שאלו מדעני המחשב מאוניברסיטת אוקספורד את השאלה הנצחית: **האם יש אלוהים?** והתקבלה התשובה:

ע כ ש י ו י ש ! ! !

שבת שלום וחג שמח

שולמית פרנק

הקבוצה שלי

אני מתגעגעת לתחושה שהיתה לי במשך הרבה שנים - של הזדהות כמעט מוחלטת עם "הקבוצה". הייתי יכולה להסביר כל עניין, ולתרץ כל פגם בהתנהלות חיינו, כי הייתי בטוחה שהכל נעשה בתום לב ולטובת הכלל. יכולתי "למכור" את הקבוצה לחברי העירוניים בהתלהבות רבה. הייתי כל כך גאה בעובדה שאנחנו שונים- שאנחנו שמחים להיות שונים, שאנחנו משחקים משחק אחר מהמקובל בעולם הקפיטליסטי. הייתי בטוחה שנכון הדבר שמי שיכול לתת יותר באמת נותן יותר, אפילו אם לפעמים יוצא שהוא מקבל פחות, כי אולי הוא זקוק לפחות.

הרגשתי שבחירתי בחיים אלה נתנה משמעות לחיי.

כי האדם זקוק למשמעות.

האמנתי שהחיים בתוך קהילה השואפת לצדק חברתי מקרינה על מעגלים רחבים יותר, ומשפיעה על החברה כולה.

אני עדיין מאמינה.

לי לא מספיקה ההתרפקות על אירועים מוצלחים שאנחנו יודעים יפה לקיים. אני נהנית כמו כולם, אך מחפשת שותפות גם ברמות אחרות של הקיום.

האם אפשר לשאוף שוב לאיזשהו ייעוד משותף? - משהו שיקשור בינינו בנוסף לחגיגות המוצלחות.

האם יש שותפים לשאיפותיי, המחפשים משמעות מעבר למרוץ אחר ההצלחה האישית?

שרה דבולט

Parents Page 03.07.09

Village News:

Summer holidays are now officially the order of the day and hopefully, the teachers will be able to recuperate their strength before the next school year begins.

Monday last there was a party for the kids who finished 6th grade and will start middle school next semester: Gefen Collins, Tal Sprung, Tom Koren, Sean Carmi, Sachar Wolfen, Noga Zolti, Sivan Scheingezicht and Adi Bouskila.

Also - Mazal Tov to Noga Zolti who celebrated her Bat Mitzvah.

Shachar Wolfen also celebrated her Nat Mitzvah in what was the childrens farm (Pub) with Ilan Medina as D.J. - and all the kids danced.

As we are lacking an official Education Administrator, Dina Broer has taken on some of the responsibilities, (especially as there are new government rules for summers 'camps'). Dina will be the camp coordinator and even Rimon Kindergarten had to get approval to run what is officially called a 'day camp'. But all is well and all approvals have been received.

Fridays in the mifgash are really interesting. Two weeks ago Rachel Ginat gave a lecture on how to spend less and save money. Last Friday the Rimon kindergarten children came to meet the old pioneers and exchange information about who ran the kindergarten in the past. Shosh and Lenny Yudaiken were on hand with Noya (Binny & Michal's daughter). When asked why her parents weren't there too, she said their neither old, nor pioneers!

Several years ago, while in Boston, the Rav at the synagogogue made an announcement that during the summer there would be Shabbos every two weeks! He immediately corrected himself and said he meant Shabbos would be every week, but services would be held every two weeks.... And so they are, in the pool! This past week Dudu organized the ceremony with Giora Goodman on guitar leading the singing. Ari Steiner's challah is wonderful. Thank you Nira Koren for organizing the pool and this lovely idea.

Shar Jackson said she would be accepting condolences for the Jackson family (Michael Z"L)

Shar are you sure you want ot be part of something for someone who has more debt than resources?

The Marcuson family is starting off the summer with a bang: Mika (Paulu's daughter from S.A.) is already here and in another week Sasoon will be arriving with his three children, Anna, Joel and Danny. Osnat and Sara'la and their children will also make the journey to KH to have almost the whole family together again.

Simcha Arnold is also grinning from ear to ear as she has Orly and the girls for a few weeks too.

Alec Collins informs us that the Regional Council is preparing to put money into upgrading public buildings in the kibbutz sector. For that purpose they will be assessing our buildings and sports facilities soon. Also, the inernal roads were assessed by an engineer and the planning committee and soon several will be made one way only. The planning committee is one of those which incorporates residents too and it's members are: Baruch Cohen, Ruti Amit, Paul Bilgory, Tony Yentis, Erez Merav, Rag'an Kita, Hagit Burstein and Alec himself. They have already started working towards granting plots to members and have begun sitting with families by site.

On 06/07 the assessor will be here to adress how houses are assesed. All are invited.

The eectrical lines in several places have also been changed so that they meet current standards. One of the places that will be done this coming week is around the basketball court where the lines will be put underground.

Have a great Shabbos!

Gefen, Sharar, Moran, Shaked, Emma, Alon and Gal's grandma: Tamar

---

NOTICES

We are putting out a special issue of Divrei HaKfar for the anniversary of the kibbutz. Anyone who wants to write something they remember about the kibbutz from the heyday of communalism, is welcome to do so. It can be funny, interesting, nostalgic or anything in between. If you served in any position and remember stories that we might like to hear, that would also be good. Just pass on the good word and the articles to:

Shoshanna Sharkey

Anniversaries:

- 06.07 Yaara & Sivan Cohen
- 07.07 Ricki & Yaron Cina
Chris & Shmuel Epstein
Inbal (Pearson) & Boaz Anglekovitz
Mary & Amit Shuval
- 08.07 Tirza & Ofir Shuval
Karen & Andrew Simmons
- 10.07 Yehudit & Kenny Whitham
Dorit & Micki Chait
Michal & Yaakov Dadush - 25
-

Birthdays:

05.07	Jackie Amar Efrat Eden Tom Maayan Yaheli Cina (g/son) Oran & Shaked Coleman (Rachmani grandchildren)	06.07	Ofri Wagner Mika Harmatz Noga Zolti
07.07	Avner Voller (R.Cohen g/son) Adi Levine (g/daughter) Yarden Frank Dafna Scheingezicht	08.07	Yotam Amit Mika Voller Uri Yehuda Eitam (Ehrenberg g/son) Alon Eder (g/son) Daniel Cohen (R. Cohen g/son)
09.07	Mary Orion Osnat (Marcuson) Agmon Alon Primost Olga Eliev Donna Ben-Haim (g/daughter) Clil Noy	10.07	Yehuda Eder Shaked Frank
		11.07	Jason Pearlson Asher Ayalon Tomer Levine (g/daughter)

Commemorations:

02.07.66	Shalom Namali	בתמוז תשכ"ו	י"ד
19.07.00	Michael Cohen	בתמוז תש"ס	ט"ז
14.07.06	Bob Hart	בתמוז תשס"ו	ח"ה

Mazal Tov to Betty & Yitzhak Eder on their book: A Life Story

---

Mazal Tov on the occasion of their Weddings to:

Efrat (Eden Edelstein) & Yoram Spitzer

Gil (Shaham) & Nadav Amit

